

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Ad annum Christi 1563

Fleury, Claude

August. Vind. [u.a.], 1771

VD18 90118618

Liber CLXVI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-66653](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-66653)

HISTORIÆ
ECCLESIASTICÆ
CONTINUATÆ
LIBER CLXVI.

PIUS IV. PONTIF. MAXIMUS,
FERD. I. OCC. IMP.

§. I.

Patris Laynesii scriptum contra clandestini connubii damnationem.

Sæcul. XVI.
A. C. 1563.

*Pallav. n. 26.
Viscont. to. 2.
lett. 63. p. 059*

Interea de matrimoniis clandestinis, necnon de Filiorum-familias connubiis inter Præsules, & Theologos a vigesima quarta Julii die usque ad exitum hujus Mensis disceptatum est: re autem rursus agitata, disputationes ab undecima Augusti usque ad decimam tertiam ejusdem Mensis diem protrahebantur, præsentibus Theologorum celeberrimis, qui unacum Procuratoribus ad audiendos Patres hac de re differentes accersebantur: nulli ergo labori, ac studio parcebatur, ut hæc quæstio omni, qua par esset, solertia discutere

Sæcul. XVI.
A. C. 1563.

cuteretur, simulque in decreto utilia, ac proficua ab iis, quæ minus decebant, exacte segregarentur: eapropter singulis communicabatur Patris Laynesii scriptum, quo hic Jesuita decretum contra matrimonia clandestina promulgandum impugnabat, ac ejusmodi matrimonia non esse damnanda defendebat: verum exigua habebatur hujus scripti ratio.

§. II.

Venetus Orator matrimonium ob adulterii causam dissolvendum petens.

Paulo majorem attentionem merebantur Venetæ Reipublicæ Oratores, qui, cum anathema parari intelligerent contra eos, qui matrimonia consummata ob adulterium dissolvi assererent, mox suas rationes exponebant, ita perorantes. „ Hoc anathemate, nisi illud a Canone hanc in rem confecto deleatur, inferenda timetur non modica offensio Orientalis Ecclesiæ populis, præsertim vero Venetorum Insulis, Cretæ, Cypro, Corcyræ, Zazyntho, Cephaloniæ, aliisque multis, non solum cum publicæ quietis, sed cum Ecclesiæ Catholicæ detrimento: com- pertum quoque est Patribus, quod, tametsi Græca Ecclesia a Romana ex parte dissentiat, non tamen eo despe-

*Pallav. n. 27.
V. sc. lettr. 63
p. 251.*

Hist. Eccles. Tom. XLVI. F f ra

Sæcul. XVI.
A. C. 1563.

„rationis deventum sit, ut unio sperari
 „non posset; præsertim cum Græci in
 „subjectis Reipublicæ locis degentes,
 „quamvis ritu suo vivant, Præsulibus ta-
 „men a Romano Pontifice assumptis
 „obtemperent: eapropter tam rerum
 „convenientia, quam Oratorum mune-
 „re compellimur, ne eos populos per-
 „cuti sinamus ejusmodi anathemate,
 „quo ad tumultum, integramque a Sede
 „Apostolica secessionem provocarentur:
 „satis enim constat, in more positum a-
 „pud Græcos, ut uxorem adulteram
 „deserant, & aliam ducant, veterrimam
 „Majorum consuetudinem, ut ipsi di-
 „cunt, secuti, nec idcirco illi dammati,
 „aut anathemate perculsi sunt ab ulla
 „Synodo Oecumenica, etiamsi Roma-
 „næ, & catholicæ Ecclesiæ hujusmodi
 „mos liquido innotuisset: existimamus
 „igitur nostri esse muneris, quam effica-
 „cissime possumus postulare, ut illæ Ca-
 „nonis voces adeo moderate leniren-
 „tur, ne Græcis detrimentum inferant,
 „præsertim intentato anathemate, quod
 „abs dubio confici poterit non solum
 „nullatenus læsa Ecclesiæ Catholicæ
 „dignitate, sed fortasse retenta plurimo-
 „rum Doctorum reverentia, si hoc de-
 „cretum sequentibus verbis concipe-
 „retur.

§. III.

§. III.

Sæcul. XVI.
A C. 1563.

*Canonis forma a Venetis Oratoribus
proposita.*

His prolatis Canonem ejusmodi ver-
bis confici posse ajebant: „ Ana-
thema sit, si quis dixerit, sacrosanctam
Romanam, Catholicam, & Apostoli-
cam Ecclesiam, quæ Mater, & Magi-
stra aliarum est, errasse, aut errare,
cum docuit, & docet, propter adulte-
rium alterius conjugum, matrimo-
nium non posse dissolvi, nec utrumque,
vel etiam innocentem conjugem, qui
causam adulterio non dedit, debere
novum matrimonium contrahere, mæ-
charique eum, qui dimissa adultera
alteram duxerit, & eam, quæ dimisso
adultero alteri nupserit. „

Pallav. l. 8.

Vespere eadem die in quadam Con-
gregatione hæc Venetorum Oratorum
petitio unacum norma ab eis proposita
discutiebatur, ubi Patrum non pauci
censebant, eorum precibus esse deferen-
dum: quapropter conclusum, anathe-
ma duntaxat esse pronuntiandum in il-
lum, qui dixerit, Ecclesiam errasse, aut
errare, dum docet, quod matrimonii
vinculum per adulterium non dissol-
vatur.

Ff 2

§. IV.

§. III.

Sæcul. XVI.

A. C. 1563.

§. IV.

*Antinorus unacum mandatis a Papa
Tridentum ablegatus.*

*Pallav. c. 5.
n. 1. Et 2.*

Cum Pontifex exiguam transmissi mandati sui rationem a Legatisuisse habitam ægre ferret, hinc ut eadem iussa illis ore tenus significarentur, ad eos ablegabat Antinorum, qui cum Lotharingio Cardinale conferens, ut illius consilia penitus exploraret, eidem exponebat, se Tridentum venisse, ut illum Romam comitaretur, eumque suo in itinere omnibus honoribus ipsius dignitati debitis afficeret: verum obsequiosa hæc verba erant non nisi urbanitatis prætextus, quippe Antinorus huic Cardinali potius persuadere jubebatur, ne Tridento discederet, priusquam Synodus esset absoluta: insuper eidem injungebatur, ut Legatis exponeret, quam vehementer Papa Concilium tandem ad exitum deduci peroptaret, quo circa eos hortari jubebatur, ut præsentem rerum vicissitudinem in rem suam verterent, ac Lunensis Comitis oppositionibus se terreri minime paterentur.

§. V.

*Legatorum Responsum ad Papam
circa Lunensis Comitis oppositionem.*

Legati

Legati summo Pontifici hæc in re-
 sponſis dabant: „nos non minus
 „ſerventer, ac Sanctitas veſtra proſpe-
 „rum Synodi exitum deſideramus, at-
 „que in id omnes vires intendimus:
 „verum ægerrime flecti poteſt Lunen-
 „ſis Comes, quem tanta Epiſcoporum
 „cohors reveretur, ac ſequitur, multi-
 „que Oratores, ac præcipue Cæſariani
 „ſibi conjunctum habent: expediret e-
 „quidem, ut honor Cardinali Lotha-
 „ringio deferretur, ſed in eo peccari
 „poteſt non ſolum defectu, ſed & exceſ-
 „ſu, ac præſertim nimia honorum ſpe-
 „cie, quæ aliorum oculos perſtringe-
 „ret, & umbris obvolveret: inſuper
 „quamprimum agitatum memoratæ Le-
 „gationis negotium in aures multorum
 „pervenerat, mox plures, imo ipſos
 „etiam Gallos, qui illud tamen promo-
 „verant, hoc negotium moleſtia ſimul
 „affecit, nam iidem aut ejus legatio-
 „nis opinionem, aut effectum extinctu-
 „ri aſperiores de induſtria annotatio-
 „nes, & appendices appoſuerunt ad e-
 „mendationis capita, quæ ipſis commu-
 „nicabantur. Ceterum vix ſperare li-
 „cet, quod Lotharingius Tridenti poſt
 „ſeſſionem permanere velit, idque ei-
 „dem ægerrime perſuaderi poſſet.

Sæcul. XVI.

A.C. 1563.

Pallav. u. 3.

Viſcont. l. 8.

p. 243.

Sæcul. XVI.

A.C. 1563.

S. VI.

Cæsaris Literæ ad Moronum, & Lotharingium Cardinales.

Pallav. n. 7.

Sub idem ferme tempus Cæsar datis ad Moronum literis hæc significabat: „Synodi prorogationem minime „quidem comprobo, sed opto, ut Synodus non finiatur, donec Respublica Christiana inde fructum decerpat, & Ecclesiæ suos Præsules recuperent, hinc „mihi non displicet consilium Pontificis, „quod prescribemat Cardinalis Lotharingius, de sollicitando Synodi fine Italorum simul, & Gallorum Præsulum „opera, interim tamen cuncta juxta Cænonones peragenda censeo, ne ullum „caput absque decisione relinquatur ex „iis, quorum gratia conventus fuerat „habitus, neque illa minori diligentia, „quam consueverat, ac decebat, obstinationem agitentur: secus enim „Concilio derepente præciso, in gravissimam offensionem, ac periculum amplioris ab Ecclesia secessionis incursum „iri timeo, majori cum detrimento, „quam si nunquam fuisset coactum. „Ceterum cum Moronus ad Cæsarem scripsisset, Synodum de sola universali emendatione tunc acturam, postea vero ad peculiare pro singulorum Regnorum commode descensuram, hinc Cæsar

Cæsar in memoriam eidem revocabat, **Sæcul. XVI.**
 quod is Oeniponti pro certo sponde- **A.C. 1563.**
 rit, stabilitum iri celeriter, quidquid ad
 utilitatem populorum subjectorum per-
 tineret, proin se sperare ajebat, quod
 tunc, si quid occurreret, quod a
 Pontifice aut a Concilio peteret, id
 ab illis pro eo, ac par est, expende-
 retur, cum ipse nihil in gratiam priva-
 tæ utilitatis suæ petiturus esset, sed in
 emolumentum animarum ditionis suæ,
 Imperii, ac Religionis, ut ejus reliquiæ
 adhuc superstites conserventur. Pari-
 ter Cæsar speciatim Lotharingio Cardi-
 nali hæc perscribebat, „ præter opinio-
 nem ad me pervenit notitia, quod
 „ Pontifex tam accensam Synodi termi-
 „ nandæ voluntatem habeat, ut eo festi-
 „ net via non trita, & acclivi: porro nun-
 „ quam ego in animum inducere po-
 „ tui, hac in occasione rationes huma-
 „ nas adeo præpollere, ast ubi id peragi-
 „ tur, plurimum offensionis exinde ori-
 „ turæ prævideo.

§. VII.

*Lotharingii Cardinalis animus ad
 hanc Cæsaris epistolam.*

Paucis hisce Ferdinandi verbis in Lo-
 tharingio Cardinale deservesebat
 desiderium, quo Synodum absolvi, se-
 que tanquam Legatum in Gallias de-
 cerni vehementer usque ad hoc tempo-
 ris

Pallav. n. 18.

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

ris momentum exoptabat: eapropter tum spargere cæperat, quod usque ad proximam Sessionem Tridenti perfistere, usumque Calicis concedi, totis viribus urgere velit, ut hac ratione Protestantibus eo facilius ad finem Ecclesiæ revocari possent: declarabat insuper, quod cum Cleri consensu procurare vellet, ut quædam Ecclesiastica bona dividerentur, hocque pacto Regnum ære alieno levaretur, nunquam vero Franciæ Legationem, quamvis ei offerretur, se acceptaturum dicebat, ut maledicorum calumnias, atque hæreticorum accusationes eluderet: denique promiserat, quod non velit quidquam in Galliis sancire, ne per Pontificiam quidem auctoritatem, absque reliquorum Præfulum consensu.

§. VIII.

Lotharingii Cardinalis literæ ad Papam.

Pallav. n. II. Verum biduo, antequam ampla hæc verba proferret, longe diversam animi sui sententiam die decima sexta Aprilis calamo summo Pontifici manifestabat; suis enim literis hæc exponit: „Percepi, quod Sanctitas vestra „Synodum feliciter absolvi exoptet, „cum non modo ea, quæ dogma respiciunt, sed etiam cuncta ad solidam „innium

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

omnium Ordinum emendationem necessaria plene sint decisa: hinc Lancusacum ad Franciæ Aulam reverti curabam, dato eidem negotio, ut is, quæ desuper mens mea esset, Reginæ Administratrici exponeret, qui etiam hanc provinciam sibi demandatam cum tanta prudentia, ac dexteritate obibat, ut prosperum hujus legationis successum expectans spem concipiam, fore, ut ne Rex quidem Synodi exitum quovis obstaculo retardare velit, nec dubito, quin Sanctitas vestra meam agendi rationem æqui, bonique consulat, præcipue cum mihi nuntiatum sit, quod ipsemet Cæsar meas rationes ratas habeat, exactius tamen ea de re edoceri petat per illum Nobilem Virum, quem ea de caussa ad Cæsarem ablegavi: quamprimum igitur hic gratum responsum tulerit, mox illud Sanctitati vestræ communicabo: interea vero rem eo deducere conabor, ut ad hujus Mensis exitum Sessio celebrari valeat, in qua omnia emendationem, & Matrimonii Sacramentum concernentia absolvi poterunt; quamvis enim Patres circa clandestina connubia in diversas abeant sententias, adjutorio tamen Spiritus Sancti confusus unionem inter illos revocari spero: finita autem Sessione

Sæcul XVI.
A. C. 1563.

„sione quantocius Romam contendere
„decevi, ut ad Sanctitatis vestræ pe-
„des provolutus obsequii mei studium
„rursus manifestum reddere, ac testari
„valeam, quod nemo alius me magis
„Sanctitati vestræ addictus nil intenta-
„tum relinquam, ut benignam, quam
„de me concepit, opinionem confer-
„vare possim.

§. IX.

*Oratores Cæsarei iuncta cum Lunensi
Comite opera agere iussi.*

Pallav. l. 22.
c. 5. n. 12.
§ 13.

Die vigesima septima ejusdem Mensis
Augusti rursus aliæ Cæsaris literæ
ad Synodum deferebantur, in quibus
Ferdinandus suis Oratoribus significa-
bat, quod reformationis decreta sibi
transmissa cum tanto artificio essent
confecta, ut Principibus ejusmodi re-
formatio haud toleranda ostenderetur,
eo fine, ut illam rejicerent, necnon in
ipsum infamia recideret, atque Aula Ro-
mana regeſta in alios culpa in antiqua
dissolutione sua persisteret.

Postea ad particularia progressus
ajebat: „multa continentur in hisce
„articulis de Ordine Ecclesiastico, quæ
„quidem mihi egregia videntur, ut ca-
„men intelligerem, quo pacto ea in
„usum deduci possent in Imperii locis,
„optarem, ut illic adessent Episcopi
„Ger-

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

"Germaniæ, aut certe illorum Procu-
 "ratores: nec mihi dubium est, illos,
 "ubi certiores ea de re fierent, bono-
 "rum Præfulum muneri non defuturos.
 "Ceterum in vigesimo nono capite dici-
 "tur, irritas, ac nullas reddi cunctas
 "sanctiones, constitutionesque Princi-
 "pum, quæ adversus Clericorum, & bo-
 "norum Ecclesiasticorum immunitates
 "pugnarent, hujusmodi autem decre-
 "tum mihi, ac fortasse cunctis Principi-
 "bus haud tolerandum videtur; nun-
 "quam enim oppressi, sed semper de-
 "fensam volui libertatem Ecclesiasticam:
 "animadvertendum tamen, quod præ-
 "ter leges communes, quodcunque Re-
 "gnum suis propriis, & antiquissimis
 "consuetudinibus regatur, præterquam
 "quod etiam ex jure communi Eccle-
 "siasticorum immunitati suæ distinctio-
 "nes, ac limitationes insint: hinc puto,
 "cunctos Principes in varias super eo
 "Decreto difficultates offensuros, sicuti
 "nonnullas in quodam Gallorum scripto
 "jam perlegi: certum igitur responsum
 "nunc reddere non possum de articulo
 "tam amplo: si vero Præsides vellent
 "adhuc progredi, & curare, ut decre-
 "tum comprobetur, tunc mihi mei Orato-
 "res ob oculos ponent prævalidas diffi-
 "cultates, in quas impingeret in locis sub-
 "jectis ejus acceptio, nedum executio,
 "id-

Sæc. XVI.
A.C. 1563.

"idque potissimum fieret ob subsidia, a
"quibus ex vetustissima consuetudine
"Ecclesiastici non erant immunes ob
"communem incolumitatem, quoniam
"ea bona cum hoc onere devenerant in
"illorum manus, Apostolica Sede con-
"sentiente, & comprobante, si tamen
"neglectis hisce rationibus ad sancien-
"dum, atque approbandum hujusmodi
"Decretum procederetur, mei Orato-
"res, communicato cum Hispanis, Gal-
"lisque consilio, solemniter ritu declara-
"bunt, quod sibi non liceat illi consti-
"tutioni assentiri, cum ea detrimentum
"afferret sacri Imperii juribus, ut proin-
"adversus perturbationes omnes inde
"proventuras reclamare cogantur.

§. X.

*Reformationis articuli a Cæsare
immutati.*

Fallav. n. 14 Denique Imperator plura in ceteris
articulis immutabat, quo tamen
variationes menti sacræ Synodi admo-
dum consonæ erant, aut jam antea factæ
sunt, quippe Imperator in articulo ter-
tio, ubi in templis interdicebatur mol-
lior harmonia, optabat, ne cantus,
quem figuratum appellant, excludere-
tur, cum sæpe is ad pietatis sensum ex-
citet: insuper in quarto, & in postremo,
per quos vetabantur Principes violare
precl.

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

precibus, minisve libertatem Ecclesiarum in habendis electionibus, petiit idem Cæsar, ne Principes moderatas, & justas deprecationes interponere prohiberentur. Postea articulo octavo, in quo beneficiorum Dominis erat interdictum, ne plures, quam unum præsentarent, opposuit, quod potius in Ordinariorum, quibus jus conferendi competit, quam in Dominorum emolumentum cederet, si hi plures Clericos nominaverint, idcirco laudavit, quod Oratores sui petiissent, ut a Dominis singuli singulis vicibus nominentur, adeo, ut tunc, si primus haud censeretur idoneus, secundus nominaretur. Ceterum in nono articulo habebatur, [quod ibi, ubi Paræciarum proventus tenuiores essent, hi a Parochianis aut per decimas, aut collationes supplerentur: observabat autem Cæsar, quod in Germania id fieri non possit, cum ibi decimæ a Laicis, qui ab Ecclesia illas coemerunt, plerumque possideantur, & collationes adeo frequentes sint ad alias necessitates, ut novum hoc onus addi populis nequam posset, adeoque satius foret, si per aliquam beneficiorum conjunctionem illis consuleretur.

In decimo tertio auferebantur jura patronatus iis, qui ea non obtinebant titulo

Sæcul. XVI.
A. C. 1563. titulo foundationis, aut dotationis, eademque legitimis Scripturis non probarent: cum autem hujus articuli dispositione detrimentum inferretur pluribus antiquissimam possessionem obtinentibus, quamvis hi primæ possessionis literas temporum injuriis deperditas producere non possent, vel hoc jus etiam ex privilegiis, aut ex Cæsarum, aut aliorum Principum gratia obtinuissent, hinc Cæsar petebat, ut Oratores sui aliis Oratoribus se jungerent, atque efficerent, ut hic articulus deleteretur.

In vigesimo secundo cunctis Laicis, etiam Cæsari negabatur osculum Evangelii, & instructæ in pacis signum imaginis; verum hic Princeps opponebat, prudentius videri sibi, si Principes ad eas sacras functiones singulari quodam honorum, ac prærogativæ signo allicerentur. In eodem Articulo continebatur, quod Episcopi præcederent in quavis actione privata, & publica cunctos Laicos, cujuscunque status, eminentiæ, & administrationis forent. Ast Cæsar contendebant, id videri sibi potius depravationem, quam reparationem, cum superbiam, & non demissionem Ecclesiasticam spiraret: præsertim autem in Germania fieri posse negabat, ut veteres ritus mutarentur.

In

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

In vigesimo tertio præcipiebatur cunctis Episcopis, ut inviserent Diæceses suas, populique sumptus, atque expensas ad id suppeditarent. Verum affirmabat Cæsar, quod neutrum observari posset in Germania, ubi Præsules nolunt suas diæceses visitare sine magno comitatu, adeoque cum magno dispendio, nec ibidem ob eandem causam propter Diæcesium amplitudinem possunt eas integre invisere, quare sibi videri opportunius aiebat, si Episcopi suis sumptibus propinqua loca per se, remota autem per suos Archidiaconos invisere juberentur.

In trigesimo tertio observabat, apte consuli Ecclesiæ in decimis exigendis, sed esse retinendam indemnitate complurium Laicorum, qui justo titulo eas sibi acquisiverant.

Insuper Imperator discutiebat annotationes a suis Oratoribus factas, quarum plures approbabat, & quidem voluit, in primo capite sancendum esse, ut ex omni regione Cardinales eligerentur: in tertio autem petiit, ut sacra Psalmodia non præcipitanter, sed cunctatim recitaretur, ad captum, & pietatem composita, atque Ecclesiasticis venationes, ludi, & choreæ prohiberentur: in quadragesimo secundo autem voluit, ut multæ pecuniariæ in
pios

Sæcul. XVI. A. C. 1563. pius usus converterentur ab Ordinariis
in ipso delicti loco: denique Cæsar alias
 hujusmodi annotationes ratas habuit,
 & tandem suam epistolam absolvit, Ora-
 tores suos hortatus, ut ipsum de omnibus
 deinceps gerendis exacte certiozem red-
 derent, atque hac in re Franciæ Orato-
 res, qui cuncta ad suum Regem retu-
 lerunt, (*) imitarentur, antequam sua
 responsa Legatis redderent: hanc enim
 accurratam omnium communicatio-
 nem, inquit Cæsar, Principes se-
 vere, & quidem jure a suis Oratoribus
 exigunt, eo quod Legati tam exactam
 relationem præstent erga summum Pon-
 tificem, ut propterea accusarentur,
 perinde ac si Synodo libertatem adim-
 merent. (**)

§. XI.

(*) Addit Pallavicinus: *prout Cæsar ar-
 bitrabatur, tametsi falso, ut patet ex iis, quæ
 ipse Oratores rescripserunt.*

(**) Hæc Continuator quidem ex Palla-
 vicino mutuabat, ex incuria tamen ea refert,
 tanquam a Cæsare dicta, quæ tamen nonnulli
 animadversio fuit a Pallavicino facta: hic e-
 nim ita ait: *Tam severe (Et jure quidem)
 Principes a suis Oratoribus exigebant antea-
 dentem illam communicationem, Et in agenda
 subjectionem, quæ si a Legatis exercebatur erga
 Pontificem, ab iis accusabatur, quasi Concilii
 servia*

§. XL.

Sæcul. XVI.
A. C. 1563.

Lunensis Comitis consilium a Cæsaris reiectum.

Priusquam hæ Cæsaris literæ afferebantur, jamjam Tridentini Patres re-
paratæ disciplinæ articulos corrigebant, eosque ad minorem numerum reducebant, ut ante diem Sessioni præfixam plene digeri possent, necnon gratificarentur Oratoribus, qui eorum nonnullos minime approbabant, nec minus supererant duo articuli, qui Cæsari valde molesti videbantur, eorumque primus de Principibus laicis, qui verbis licet magis moderatis, quam ad Cæsarem fuerat missus æque, ac ceteri reformationi subiciebantur: altero autem irrita reddebantur *jura patronatus* in privilegio fundata: igitur Cæsarei Oratores accepta mandata Comiti Lunensi aperuerunt: ipse vero censebat, nihil peculiariter opponendum duobus hisce articulis, quando proponerentur, ne ipsi viderentur libertatem Concilii per-

*Pallav. l. 22.
c. 6. n. 1.*

servitus, adeo ut Pius, sicuti vidimus, ad tam multas vociferationes sedandas coactus fuerit demandare, ut ad quodcunque Decretum pergeretur, ipsius sententia non cognita, neque rei notitia prius ad se delata.

Hist. Eccles. Tom. XLVI. Gg

Sæc. XVI.
A. C. 1563.

turbare, sed generatim respondendum, eos non probari: si vero ad firmandos articulos ventum esset, tunc pro viribus strenue, acerrimeque reluctandum: verum Cæsariani hoc Consilium non admittebant, utpote nimis violentum, ciendisque tumultibus sat opportunum: Cum autem Quinqueecclesiarum Episcopus æger decumberet, solus Archiepiscopus Pragensis huic consilio oblectatus Legatos adiit, eosque docuit, quod Cæsar omnino peteret, ne duo illa Decreta proponerentur. Ad hæc gravem animi mæstitiam præferens Cardinalis Moronus respondit, mirari se, Cæsarem, qui semper tam acre emendationis universalis studium professus fuisset, velle nunc Laicos Principes necessariæ correctioni subtrahere.

§. XII.

Legati Moroni consilium de statuenda Principum emendatione.

Pallav. l. 6. **H**anc in rem Moronus Legatus hæc subjunxit: „cum ego, meique socii, antequam rem proposuimus, explorare voluimus voluntatem Pontificis, qui tamen se quasi spoliaverat ea prærogativa, & concesserat liberam Concilio potestatem cuncta conficiendi, adeo, ut nequidem præmoneretur: nunc vero Cæsar adeo non Pontificis exem-

Sæcul. XVI.
A.C 1563.

"exemplum imitatur, ut etiam leges
 "præscribere velit: quare si Cæsariani,
 "dum res proponetur, suas contestatio-
 "nes objicerent, nos nihilominus nostra
 "iussa exequemur, Patresque postea di-
 "mitteremus, quamquam, etiamsi velle-
 "mus, haud ultra erit in nostro arbitrio
 "Episcopos adducere ad ferendam de
 "aliis articulis sententiam, illo, qui
 "præcipuus, ac controversus erat, re-
 "lictus: porro palam questi sumus de
 "abusibus, & incommodis, quæ variis
 "in regnis tolerata fuere, non quidem
 "in Cæsaris, sed in aliorum Principum
 "conditionibus, unde affirmare cogimur,
 "ab Episcopis severum residentiae De-
 "cretum fuisse frustra confectum, nisi
 "tollantur omnes residendi obices, ab
 "eisdem Principibus injecti, cum fieri
 "non possit, ut illic residerent, ubi Pa-
 "storum, & Præsulum honor adeo vi-
 "lesceret, ut ipsi Præsules se quasi pro-
 "famulis haberi a quovis minimo dy-
 "nasta cognoscerent: si Cæsari ejus-
 "modi injuriæ innotescerent, certe non
 "adversaretur Concilio, sed potius il-
 "lud, ut tantæ necessitati consulere,
 "vehementer incitaret.,"

§. XIII.

*Pragensis Archiepiscopi oppositio, ac
 Moroni Legati responsum.*

Gg 2

Pra-

Sæc. XVI.
A.C. 1563.

Pragensis Archiepiscopus reposuit:
 „nunquam sperassem, id a Lega-
 tis statutum iri, in comperto enim est,
 quam modeste se gesserit Cæsar ad
 eam usque diem, cunctaque repofue-
 rit in Legatorum prudentia, etiam ea,
 quæ suo jure exigere fas sibi fuisset:
 at vero Imperator putabat, quod posset
 absque vitio incommoda referre,
 quæ in suis ditionibus eventura timebat,
 ut proin eidem tam vehementi responso
 occurrendum haud fuisset: ceterum exi-
 stimo, de duobus illis reformationis ar-
 ticulis expendendam omnino esse de-
 liberationem Cæsaris, utpote cui præ-
 reliquis compertum est, quidnam Im-
 perii salutem congruat. „Aft Cardinalis Mo-
 ronus hæc reposuit quamprimum per
 eundem Tabellarium duo illi articuli
 Cæfari mittentur ea forma, qua cor-
 recti fuerant, speramus, eos mox ab
 illo comprobatum iri. His acquievit
 Archiepiscopus Pragensis.

Paulo post Moronus Cardinalis, cum
 Cæsareos inter se dissidere animadver-
 teret, Archiepiscopum Pragensem hac
 de re certiozem reddidit, cui hic in re-
 sponfis dedit: „Cæsar decreta hoc pacto
 emendata acceptare non renuit; aliam
 tamen offensionis causam habet, eo-
 quod crederet, hisce articulis omnes
 sanctiones in Germaniæ comitiis de
 rebus

"rebus Ecclesiasticis factas condemnari:
 "hinc optat, ut major ipsius ratio
 "habetur, ejusque responsum, quod
 "breui afferendum est, expectetur., Ex
 altera parte Moronus, si quid durius
 enuntiaffet, excusabat, atque ut Pra-
 genfi Archiepiscopo palam faceret, quan-
 to studio Cæsari addictus esset, accepta
 silentii fide legendum illi obtulit id,
 quod Pius IV. scribebat circa confir-
 mationem Romanorum Regis.

Sæcul. XVI.
 A.C. 1563.

§. XIV.

*Pontificis dubia circa electionem Ro-
 manorum Regis.*

Ut tota hujus rei series probe perci-
 piatur, ea ab alto repetenda est;
 præcipue (*) cum hoc negotium, quod
 tum non sine ingenti fervore agitaba-
 tur, cum Synodi rebus valde conne-
 xum videatur. Maximilianus Ferdi-
 nandi Cæsaris Filius Francofordiæ an-
 no priori die trigesima Novembris in
 Romanorum Regem eligebatur: cum
 autem Maximilianus nollet observare
 suorum Prædecessorum consuetudinem,

Pallav. c. 6.
 num. 6.

Gg 3

vi

(*) Pallavicinus ita ait: præsertim cum
 Suavis haud cesset eam rem sui carbonis du-
 ctibus depingere, quantum sibi valeat ad Se-
 dis Apostolicæ dignitatem, ac famam deni-
 grandam.

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

vi cujus a summo Pontifice agnoscebantur, ac confirmabantur, hinc Pius IV. toto illo tempore plurimum instabat, ut Maximilianus suæ electionis confirmationem a Pontifice peteret; id enim urgere Cardinalis Moronus, cum Oenipontum ad Cæsarem pergeret, præcipue a Papa iussus erat. Præterea alia adhuc vitia quoad Maximiliani electionem notabantur, quæ tamen Pontifex se suppleturum spondit, dummodo hic Princeps Catholicorum partes tueri vellet. Verum hanc sibi demandatam provinciam Moronus obire præpediebatur, hinc Delphinus Papæ Nuntius postea rem in se suscepit, eo-que sollicitante Papa exigebat, ut Maximilianus suam electionem a sacra Sede confirmari peteret, necnon fidelitatis iuramentum scripto præstaret.

§. XV.

Maximilianus Pontificis petitioni de præstando fidei iuramento oblectatus.

Pallav. s. 6, sum. 7. Verum Maximilianus consentiente etiam Ferdinando Patre suo suam confirmationem a Papa petere recusabat, fidei autem Sacramento, quod exsolvere rogabatur, opponebat, illud a suis Prædecessoribus usurpatum non fuisse

fuisse, si vero eorum nonnulli per suos Oratores diadema a Papa recepissent, ac tum se fidem Catholicam defensuros promississent, ne ipse quidem idem præstare renueret. Pontifex cum Maximiliani pertinaciam animadverteret, etiam ipse remissius egit, contentus, quod hic Princeps saltem erga Sedem Apostolicam quovis pacto fidem suam obstrictam demonstraret: verum Maximilianus juramento se adstringere recusabat, eoquod illud nec Maximilianus I. nec Carolus V. ut inquiebat ille, præstitissent.

§. XVI.

Cæsareorum rationes contra juramentum a Papa petitum.

Ceterum Cæsarei objiciebant, quod, si de ejusmodi juramento vetera adducantur exempla, ea fuerint tum fortasse accommodata illius temporis Imperatoribus, a quibus par erat, ut Apostolica Sedes exigeret hujusmodi cautiones ob eas vexationes, quas sæpe illis insectantibus tolerabat: rebus autem nunc mutatis, ac regnantibus Imperatoribus, qui sunt veri Ecclesiæ defensores, eique apprime addicti, ejusmodi cautela omnino superflua videatur. Præterea hæc addebant: „jusjurandum illud Canonis, tibi Domino, fuit in usu,

Gg 4

„dum

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

Sæcul. XVI. "dum Cæsar Coronam suscepturus Ro-
 A.C. 1563. "manum territorium ingrediebatur,
 "cum autem nunc Romanorum Reges
 "prima coronatione contenti sint, id-
 "circo hæc lex præsentibus conditioni-
 "bus haud aptari potest: nec memoria
 "exstat hujusmodi recentis juramenti,
 "antequam Reges Romanorum secun-
 "dum *Bullam auream* eligerentur: illud
 "vero quod hodie in usu est, utpote ha-
 "bitum in tam celebri Germaniæ con-
 "cursu, longe majoris æstimationis vide-
 "tur, quam quidquid ageretur in Vati-
 "cano Senatu: porro recentius Caroli
 "IV., quod affertur juramentum, non
 "videtur plurimi faciendum: cum enim
 "ille Princeps electus fuisset eo tem-
 "pore, quo Ludovicus Bavarus regna-
 "bat, mirum non est, inductum illam
 "fuisse ad quamcunque legem a Ro-
 "mano Pontifice accipiendam, prout
 "ab eo fieri solet, qui nonnisi nomine
 "Principatum obtinet, & aliena indi-
 "get ope ad reipsa possidendum: præ-
 "terea ab Oratore arbitrato suo, non
 "autem suorum Principum mandato il-
 "lud aliud jusjurandum oblatum fuit,
 "quod habebatur a Cæsare jam regnante,
 "dum a Pontifice coronam accipiebat;
 "verum valde indecora videtur confuso
 "rituum, officiorumque in hujusmodi
 "actionibus, quæ adeo variabant, ad-
 jectis

jectis cæremoniis diutius usurpatis, si
 tamen talia juramenta secundum il-
 lorum veterum tenorem, quæ Ponti-
 fex adducit, reipsa fuissent habita sive
 a Carolo V., sive a Maximiliano I. non
 esset credendum, hujus rei tabulas,
 prout Papæ fautores concedunt, in Ur-
 bis direptione fuisse deperditas, cum
 hæ conservari soleant a Romanis Pon-
 tificibus in arce Ælia, quo Clemens
 VII. & se, & pretiosissima quæque
 receperat.,

§. XVII.

Hanc controversiam decidendi media.

Eadem ratione Cæsarei cetera argu-
 menta a Romanis allata refelle-
 bant, atque exinde inferebant, quod
 Maximilianus juramentum a se peti-
 tum præstare non teneretur: cum autem
 summus Pontifex hanc Romanorum Re-
 gis constantiam probe prævideret, hinc
 jam antea, cum sua mandata dede-
 rat, Legatis injungebat, ut, si Ma-
 ximilianus flecti non posset, mox
 totum hoc negotium silentio involve-
 rent, ne ipsius animum magis exaspe-
 rant: itaque moderatum hoc Ponti-
 ficis consilium effectui datum, quam-
 vis id nonnulli Romanæ Curie studiosi
 veluti nimis benignum reprobarent, at-
 que ægre ferrent, quod Pontifex omni-

Gg 5 bus

Sæcul. XVI.
 A. C. 1562

Pallav. c. 6.
 num. 13.
 Visc. lett. 59.
 du 26.
 D' Aout
 pag. 299.

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

bus suis iuribus cederet: nihilominus per crebras sollicitationes impetrabatur primo, ut scriptum fide dignum de iuramento, quod Maximilianus Francofordiæ præstiterat, Romam mitteretur, ubi Archiepiscopus eidem regium diadema imponens ab eo sciscitabatur: *Vis Sanctissimo in Christo Patri, ac Domino Romano Pontifici, & Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ debitam subjectionem, ac fidem reverenter deferre?* Rex vero responderat, *volo, ad hæc, & alia a se promissa obstringebat se iurejurando super Evangeliorum libro: insuper permittebatur, ut Maximiliani Orator ad Pontificem in suo cubiculo stantem deferret ejusdem Principis epistolam, qua se obstringeret ad exhibendum illi omne officium, omnemque professionem obsequii, quæ quovis tempore reperiretur exhibita ab ejus decessoribus, aut a Parente suo Ferdinando, aut a Patruo Carolo V. tandem obtinebatur, ut idem Orator in publico Purpuratorum Senatu descriptam recitaret formam illius reverentiæ, quam Rex sacrae Sedis deferret, simulque ibidem prælegeret epistolam Regis ad Pontificem, quæ tametsi non contineret vocabulum *obedientiae*, multum tamen *obsequii*, *subjectionisque* indicaret.*

His

His ita stabilitis post maturam de-
 liberationem ultro, citroque habitam
 in Patrum Senatu, qui anno priori Men-
 se Februario cogeatur, prælecta fuit
 latina Maximiliani epistola ad Papam
 his verbis concepta: „Beatissime in
 Christo Pater, Domine, Domine Re-
 verendissime, post demissam commen-
 dationem, & continuum incrementum
 meæ filialis observantiæ, mitto ad
 Sanctitatem tuam Georgium Comitem
 Elfestain, qui pro meorum decesso-
 rum more a te reverenter petat, ut
 ea peragas, & concedas post meam
 electionem in Regem Romanorum,
 quæ Sanctissimi Pontifices agere, &
 concedere consueverunt: itaque dum
 ego profiteor præstari a me Sanctitati
 tuæ, & Sanctæ Apostolicæ Sedi, nunc
 & in posterum, quidquid reperiretur
 præstitum a Majoribus meis, præci-
 pue a divis Maximiliano, & Carolo V.
 atque a Serenissimo Ferdinando, Do-
 mino, ac Parente meo, non dubito,
 a Sanctitate sua vicissim declaratum
 iri in præsentia benevolam erga me
 propensionem suam: me quidem sem-
 per reperies in officio observantissimum
 Sanctitatis tuæ, Sanctæque Sedis Apo-
 stolicæ, cui Deus immortalis prospera
 cuncta concedat.

Postea

Sæcul. XVI.
A. C. 1563.

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

Postea summus Pontifex ex Cardinalium Consilio, consensuque electionem, de qua diximus, confirmabat, supplens defectus jam enarratos, & in eo actu distincte numeratos: postea vero decretum est, ut in sequenti Senatu, qui post biduum die septima Februarii habitus est, exciperetur Legatus Maximiliani tanquam Regis Romanorum Orator: qui delatis Principis sui literis fidem conciliantibus, consuetam orationem præmittebat, pollicitus in illa ejusdem amorem, reverentiam, observantiam, & obsequium, studiose tamen hac voce *obedientia* usus non est, sed ejus loco verbum hoc: *obsequium* usurpabat. (*)

§. XVIII.

Hispaniæ Regis Consilium de Inquisitione Mediolani instituenda.

Pallav. e. 8.
num. 2.
Thuan. l. 36.
initio.

Interea Philippus II. Hispaniæ Rex, cum sibi sat comprobatum haberet, quod tutissimum contra hæreses propugnaculum sacræ Inquisitionis tribunal esset, illud quoque in Mediolanensi Ducatu erigere constituit, ac Pontifex Regis hujus consilium ratum habens, eisdem hanc facultatem concessit: vix
autem

(*) Quod tamen, inquit Pallavicinus, latine idem sonat, ac obedientia.

Sæcul. XVI.
A. C. 1563.

autem hujus rei fama per Mediolanen-
sem ditionem percrebuit, cum illico
nonnulli ad indignationem, alii autem
ad terrorem, ac faniores ad seditionem
concitarentur, quamvis vero illis pro-
poneretur, hujus Tribunalis iudices
nequaquam Hispanos, sed natione Ita-
los fore, qui minori severitate uteren-
tur, nihilominus hi quoque sua aucto-
ritate abufuri credebantur, atque exem-
pla, quæ vel oculorum, vel aurium
testimonio erant comprobata, magis
adhuc mali timorem augebant. Deni-
que tam crebræ audiebantur indigna-
tiones, ut illæ tandem ad communem
Mediolanensium seditionem spectare
timerentur: unde ad præcavendum
ejusmodi malum Pontifex concessam
facultatem revocabat, atque hoc Tri-
bunal erigi non permittebat.

§. XIX.

*Melitenfis Orator in generali Con-
gregatione exceptus, ac de Sa-
cramento Matrimonii suam
sententiam edicens.*

Die septima Septembris generalis ha-
beatur Patrum conventus, in
quo præprimis Orator Melitenfis exci-
piebatur, ubi eidem ultimus locus post
Ecclesiasticos Principum Laicorum Ora-
tores,

*Pallav. c. 8.
n. 7. & 9.
Pfal. p. 399.*

Sæcul. XVI
A. C. 1563.

tores, seu post Episcopum Cortonensem assignabatur, & postea recitabatur Pontificis diploma, quo Patriarcharum, Archiepiscoporum, & Antistitum jura illæsa servabantur.

Porro hic Melitensis Orator vocabatur Martinus Royas, qui ita perorabat: „Supremus Ordinis mei Magister haud citius Oratorem Tridentum ablegare poterat, eo quod rumor ubique infunderet, quod Turcarum classis immineret, ac Dragutes Pirata suam rabiem in Insulam nostram effundere minitaretur.„ Postea de suo Ordine sermonem ingerens, illius antiquitatem, privilegia, expeditiones bellicas, & Religionis studium extollebat, simul pollicitus, quod totus Ordo eundem quoque fidei Zelum semper exercere paratus sit. Ad hæc Synodi Promotor respondit, quod Synodus supremi Magistri excusationem, ac fidei suæ promissum ratum habeat.

His peractis rursus de matrimonii Sacramento agebatur, ubi præcipuus disputationis cardo circa matrimonia clandestina vertebatur: ut vero decretum circa illa facilius perfici posset, alia proponebatur formula, in qua lex, que ejusmodi connubia prohiberet, his verbis restringebatur: „nisi tamen Episcopus opportunum censeret, matrimo-

„nium

matrimonium publice contractum coram Ecclesia cum aliquo impedimento, quod sine scandalo detegi non posset, iterandum postea, eodem impedimento sublato, sine testibus: declarat præterea Sacrosancta Synodus, matrimonium, ac sponsalia contracta coram tribus testibus, probari posse per duos illorum, aut per aliam legitimam probationem.

§. XX.

Decretum circa matrimonia Filiorum familias rursus correctum.

Postea decretum, quod matrimonia Filiorum familias concernebat, rursus corrigebatur, licet vero certa ætas, sicut in priori forma, exigereetur, nimirum in maribus annus decimus octavus, & decimus sextus in foeminis, adjectum tamen est, opus esse consensu Patris, aut avi paterni Catholici: sed adhuc aliquo moderamine leniebatur, hæc necessitas, ut tunc, si illi licet rogati, dissentirent injuste, aut diutius abessent, contractus celebraretur cum Ordinarii facultate: denique præcipiebatur, ut ea decreta singulos obstringerent post diem a prima promulgatione trigesimum.

*Pattav. c. 8.
num. 10.*

§. XXI.

Sæc. XVI.
A.C. 1563.

§. XXI.

*Examen de necessario Testium
numero.*

*Pallav. n. 16.
S. 17.*

Cum Franciæ Rex suos Oratores in-
stigare, ut matrimonia, quæ co-
ram Sacerdote, & tribus testibus non
sunt contracta, irrita declarari pete-
rent, hi reipsa idem postulabant, hanc-
que in rem publicas literas nomine Re-
gis Christianissimi in conventu die vi-
gesima quarta Julii habito porrigebant:
verum Lotharingus Cardinalis pete-
bat, ut decreti forma mutaretur, ac
Sacerdotis præsentia tanquam valido
Matrimonio necessaria præscriberetur,
quia tamen per hanc tot hominum, ac
præcipue Sacerdotis præsentiam vide-
batur efficacia matrimonii nimium co-
arctari, idcirco non in prima solum,
sed etiam in secunda, ac tertia forma,
quam Patres ad id a Synodo destinati
proposuerant, præsentia trium dunta-
xat testium requirebatur, nulla facta
mentionem Parochi, aut Sacerdotis; ta-
meti ob Gallorum postulata Patres
dissiderent dubii, an necne hujusmodi
conditionis necessitas esset imponenda,
plures tamen in eam abibant senten-
tiam, non modo duos, sed tres testes
esse adhibendos, eoquod facile
contingere posset, ut unus ex duobus
moriamur.

moriat, aut peregre proficiscatur, adeoque matrimonii probatio haberi non possit.

Sæcul. XVI.
A. C. 1563.

Postea actum de testium conditionibus, ubi nonnulli censebant, non admittendos esse homines haud cognitos, atque hinc inde circumvagantes, sed potius tales, qui fixum domicilium haberent: denique sancitum, ut connubii contracti testimonia in codices referrentur, non a scriba, qui forte idiota, aut a partibus facile corrumpi posset, sed a Parocho melius hujusmodi rem edocto, cum hic magis pœnas Ecclesiasticas pertimesceret, si forte suo ministerio haud integra fide defunctus deprehenderetur. His omnibus rationibus permoti Episcopi, Oratores, ac Principes consentire, ut Parochi præsentia tanquam ad legitimi Matrimonii Sacramentum necessaria declararetur: petebant tamen Patres, ut Parochus nonnisi velut simplex testis præsens adsit, cum tamen Galli postularent, ut ipse Sacramento per suam voluntatem, atque auctoritatem præesset, quod verbum utique plusquam simplicem testis præsentiam sonabat.

§. XXII.

Duo articuli post longam disceptationem a Patribus approbati.

Hist. Eccles. Tom. XLVI. Hh De

Sæc. XVI.
A.C. 1563.

*Pallav. n. 21.
& 22.*

Denique decimo Septembris die absoluta est sententiarum collectio, quæ in quatuor classes dividebantur, quarum prima negabat, quod Ecclesia habeat potestatem nulla declarandi matrimonia, quæ clandestine, aut a filiis familias absque Parentum consensu contraherentur: altera ex adverso sentiebat, esse hanc in Ecclesia potestatem, & esse ab illa exercendam; porro tertia asserebat, quod infit quidem Ecclesiæ hæc auctoritas, ubi sufficiens subsisteret causa, quæ tamen causa in casu controverso deesset: tandem quarta opinabatur, quod hæc quæstio, cum Ecclesiæ potestas a multis affirmaretur, negaretur autem a multis, ad dogma redigi nequaquam possit, imo nequidem deceat, ut decretum hac de re conficeretur tam multis contradicentibus: verum post habitam prolixam disputationem, priusquam Sessio celebraretur, pene omnes de duobus concordarunt articulis, quarum primus erat, in deliberatione involvi dogma: alter vero continebat, dogma verum esse pro ea parte, quæ non opponeretur Decreto, cum ea profiteatur, quod in Ecclesia sit facultas illa, ubi alioqui digna causa suppetere, in quo fere unanimes conveniebant secundi Ordinis Theologi: quam obrem

obrem denique eo deducta res est, ut per-
 penderetur, an vere hujusmodi adesset
 causa, propter quam matrimonia clan-
 destina pro irritis haberentur: hac igitur
 quaestione examini subjecta centum
 triginta sex Patres decreto favebant,
 quinquaginta vero sex sese eidem oppo-
 nebant, reliqui vero media via ince-
 debant.

Sæcul XVI.
 A.C. 1563.

§. XXIII.

*Congregatio pro conciliandis Patri-
 bus circa matrimonia clandestina.*

Postquam cuncta ad matrimonium spe-
 ctantia fuerant discussa, die unde-
 cima Septembris examen circa morum
 Reformationem parabatur: ast prius-
 quam de hoc argumento agebatur, Sy-
 nodi Præsides veriti, ne ob maximum
 illorum, qui sese adhuc decreto contra
 matrimonia clandestina opponebant,
 numerum inter Patres dissensio esset,
 prius illos ad concordiam revocare ni-
 tebantur: ergo die decima tertia ejus-
 dem Mensis in primi Legati ædibus
 conventus habetur, ubi præsentibus ad-
 erant ceteri Legati, aliique Cardi-
 nales una cum cunctis Oratoribus
 Ecclesiasticis, & quamplurimis Præsu-
 libus scientia clarissimis præter secundi
 Ordinis Theologos, pluresque laicos;

Pallav. c. 9.
 num. 5.

Hh 2

ab

Sæcul. XVI
A. C. 1563.

ab illa enim die omnibus confessum ingredi permittebatur.

§. XXIV.

Præfens negotium Patribus ab Osio Legato propositum.

Pallav. n. 6.

Itaque Osius Legatus, qui solus inter Legatos doctrinis Theologicis eminebat, dicere oriebatur, ac tam decreto faventes, quam eidem adversos ita hortabatur: „convocati estis Patres non „ad subtilitatis ostentationem, sed ad „veritatis inquisitionem in tantæ molis „controversia; nam Præsides iudicio „vestro multum tribuunt, hinc vos non „in Synodo sistatis tanquam arbo- „res sensu carentes, qui se flecterent, „quo ab impetu majoris partis impel- „lerentur, nam oportet vos commo- „veri ab interiori vi cognitarum ratio- „num: porro in antea actis disputatio- „nibus omnis difficultas non fuit sub- „lata, ac præcipue haud decisum, quo „pacto posset Ecclesia novum hoc im- „pedimentum inducere, quandoqui- „dem in cunctis reliquis obicibus, us- „que ad eum diem constitutis, sem- „per fuerit habita ratio alicujus faci- „noris antecedentis, ob quod obex ori- „retur inter contrahentes: sed hoc non „accidit in præsentia: idcirco quiete, „& placide vestras sententias exponatis.

§. XXV.

§. XXV.

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

*Reliquorum Theologorum sententiæ
circa hoc argumentum.*

Hi, qui decreto favebant, præprimis
afferebant: „adversariis nostris in-
cumbit nos impugnare: nobis enim
tanquam possessoribus, sufficit respon-
dere, hæc autem possessio nititur com-
muni iudicio tum Theologorum, tum
Patrum: porro id satis est ad Decre-
tum propugnandum, quamdiu ab ob-
jectis argumentis haud vincetur., Ad
hæc Adversarii reponebant: „jus pos-
sessionis favet iis, qui defendunt ve-
terem Ecclesiæ consuetudinem, quam
ullo pacto immutare nefas est., Alii
ex adverso decretum propugnantes
ajebant, quod potius possessionem
constituendi obices, qui conjugia irri-
ta facerent, Ecclesia obtineat, adeoque
is, qui jurisdictionem ad id eidem de-
negat, probandi debitum contrahat:
tandem primus Legatorum petiit, ut
illi, qui novum decretum promovebant,
suas rationes proferrent: ast inde nova
disputandi ansa præbebatur, illis si-
quidem mens erat de sola potestate a-
gere, non autem de decentia, cujus
trutinam dicebant ad Patrum pruden-
tiam, nec ad Theologorum doctrinam
pertinere. Hæc ipsa controversia Joanni

*Pallav. c. 9.
lib. 22. n. 7.
et 8.*

Hh 3

Palati-

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

Peletiero Sorbonico Doctori occasionem suppeditabat demonstrandi, quod debita Ecclesiæ reverentia lædatur, si quis asserere audeat, quod Ecclesia hac potestate careat, potius igitur dicendum, quod ea uti non deberet. Verum ad hoc est responsum, nihil indecorum in hac loquendi ratione observari, dum agitur de Sacramentis, neque id esse deterius, quam si negaretur, quod Ecclesia potestatem habeat aqua e rosis expressa baptizandi, vel nucis oleo Sacramentum Confirmationis conferendi.

Postea Didacus Payna verba faciens ita perorabat: „Est in Ecclesiæ facultate matrimonii naturam mutare, sublata contractui efficacia, quemadmodum patet in impedimentis inter contrahentes ab illa stabilitis, idque Ecclesiæ efficere licuit ex eo, quod eorum conditio adversaretur alicui bonorum illorum, propter quæ matrimonium institutum est: porro certum constat, quod magis repugnet bonis matrimonii obscuritas clandestini, quam quarti gradus affinitas. Ad hæc alius quidam respondit: „ mala ex clandestino matrimonio suborta præter intentionem contingunt, ac nonnisi ex hominum nequitia, adeoque par non est ratio inter illa, & in-

Sæcul. XVI
A.C. 1563.

„ter ea, quæ vel duntaxat ex legibus
„circa hoc Sacramentum sancitis quæ-
„sita occasione proveniunt, cujusmodi
„sunt in conjugio gradus prohibiti in-
„ter affines. „Reposuit Payna: „ in
„legibus sancendis, atque in impe-
„diendis per eas quibusdam actionibus,
„unica est norma, quam observare
„oportet, an nimirum malum sæpius e-
„veniat, sive demum ex accidente, aut
„ex natura sive alio quocunque modo
„contingat, quia hoc malum in utro-
„que casu æque nocet, & proin reme-
„dio indiget.

Forerius Dominicanus Lusitaniæ Regis Theologus, ad idem alio exemplo usus, hunc in modum disse-
ruit: „irritum fit ab Ecclesia matrimo-
nium ob præcedens adulterium illius,
qui in Uxoris, vel Mariti mortem moli-
tus est, licet igitur Ecclesiæ pariter
irritum reddere matrimonium ob adul-
terium imminens, quodque valde fre-
quenter contingere consuevit. „ Hac
ratione Forerius Osii Legati objectio-
nem diluere nitebatur, quia non mi-
nor necessitas monet, ut occurramus
delicto imminenti, sublata illius pa-
trandi facilitate, quam poenam præ-
scribamus contra illud crimen, quod
jamjam perpetratum est.

Hh 4

Hæc

Sæcul. XVI.

A.C. 1563.

Hæc congregatio ad bidui spatium protrahatur, quo tempore reliqui Patres subinde suas quoque sententias proponebant, inter quos Pater Laynesius, qui non modo supremus Jesuitarum Moderator, sed & Theologi Pontificii munus obibat, in dubium vocare videbatur, an matrimonia clandestina irrita declarandi jus, ac potestas Ecclesiæ competat: suam autem sententiam hoc fulciebat argumento, quod Ecclesia ab illa sanctione per continua quindecim sæcula abstinerit, tametsi eadem, de quibus nunc querela movetur, accidissent incommoda: sed ei respondebatur, quod Ecclesia semper contra hoc malum fructuosa speraverit remedia, quæ tamen cum experimento inefficacia esse cognosceret, ad hoc tandem devenire coacta fuerit: si vero Lainesii ratio vim haberet, haud expedit legem ullam novam in Concilio condere, cum liceret opponere singulis, ab Ecclesia per quindecim sæcula eas conditas non fuisse.

§. XXVI.

*Disputatio sine ullo successu finita.**Pallav. n. 9.*

Majorem adhuc concitabat contentionem Adrianus Valentinus, patria Venetus ex Ordine Fratrum Prædicatorum, qui exemplum produxit Pseudo-

Sæcul XVI.
A.C. 1563.

Pseudo-Synodi Ariminensis, & secundæ Ephesinæ, in quibus minor Patrum numerus saniores sententias propugnabat: ad hæc ingens strepitus excitabatur, perinde ac si cum Tridentina Synodo illa nequaquam legitima Concilia conferre, atque ex illis comprobare voluisset, quod nunc, etsi major suffragantium numerus suæ sententiæ obsisteret, non tamen propterea ab ea recedendum esset.

Denique post crebras altercationes ultro, citroque habitas Congregationes absque successu finiebantur; quovis enim suæ sententiæ pertinaciter inhærente nulla concordia iniri potuit; imo ob hæc contentiones Sessio die decima sexta Septembris, prout convenerat, haberi non valuit, sed illam ad diem undecimam Novembris sancto Martino sacram prorogare oportuit, insuper habitis quorundam Præfulum querelis, quorum tamen rationem non esse habendam, credebant ceteri: Interea Grimani Patriarchæ causa componebatur; quippe Judices ad discutendum hoc negotium nominati, ubi Mense Septembri conventum habuerunt, ac Theologorum sententias perceperunt, declarabant, quod ejusdem Patriarchæ epistola, atque apologia nec hæreticæ, nec de hæresi suspectæ essent,

H b 5

imo

Sæcul. XVI.
A. C. 1563.

imo nec scandalosæ, neque tamen typis publicis edendæ, eoquod in illis quædam difficiliora occurrerent loca, quæ ibidem non satis exacte explicata sunt; nihilominus Grimanus nec Patriarchale *Pallium*, nec Romanam Purpuram obtinere poterat, proin in hac Synodo unice juris quæstio, quæ quædam hujus Patriarchæ scripta concernebat, examinabatur, & quæstio facti circa accusationum capita sacrae Inquisitioni relinquebatur, nam is inter alia insimulabatur, quod arctam foveret amicitiam cum ejusmodi Viris, qui postea de hæresi convicti fuerant: insuper aliæ adhuc accusationes contra illum, ejusque sententias proferebantur.

§. XXVII.

Lotharingus Cardinalis Romam profectus.

Pallav. c. II.
n. 2.
Mem. p. 503. Die decima octava ejusdem Mensis Septembris, vel circiter hac die Lotharingus Cardinalis iter cœpit Romam versus, comitantibus eum diversarum Nationum Episcopis, ac Theologis, inter quos Pragensis Archiepiscopus numerabatur: porro eundem summus Pontifex perhonorifice excepit, atque in Vaticano Palatio habitaculum assignans illum publice visum ibat.

§. XVIII.

§. XXVIII.

Sæcul. XVI.
A.C. 1536.

Commendonus tanquam Sedis Apostolicæ Nuntius in Poloniam decretus.

Sub idem tempus Joannes Franciscus Commendonus Venetiis Tridentum venit, accitus a Synodi Legatis: cum autem Pontifici nuntiatum esset, quod tumultus in Polonia indies magis au-
gerentur, ac timendum foret, ne hæreticorum factio prævaleret, ac primi hæ-
seditiois motus, utpote semper magis violenti, magnam in hoc regno muta-
tionem inducerent, hinc Commendonum tanquam Papæ Nuntium in Poloniam ire jussit, præcepitque, ut Lega-
tionis suæ mandata acciperet ab Osio Cardinale Varmieni Episcopo, ac Synodi Legato, qui etiam summo Pontifici author existit, ut hunc Nuntium omni celeritate eo decerneret, quatenus comitiis Varsoviæ celebrandis interesse, ac quantum in ipso foret, sua præsentia præpedire possit, ne in hoc Regno fides orthodoxa depravaretur, sed potius Ordo Ecclesiasticus, qui in Senatu, ac Poloniæ comitiis primum honoris gradum obtinet, contra hæreticorum furorem, & Novatorum violentiam defenderetur, præcipue autem Religionis causa propugnaretur: ergo

*Pallav. n. 3.
Gratian.
vie de Com-
mend. l. 2. c. 6.*

Sæcul. XVI
A.C. 1563.

ergo Commendonus Mense Novembri profectus Varsoviā opportuno tempore venit, omni ea celeritate usus, quam ei tempestatis iniquitas, atque itinerum asperitas indulserant. Hunc Rex cum omni benevolentia, atque amicitia, quā majorem expectare haud poterat, excipiebat, atque in tanto pretio hujus Nuntii modestiam, honestatem, ac ingenii aciem habebat, ut, quamvis plerumque pravis suis affectibus, ac voluptatibus cedere assuetus esset, semper tamen Commendoni virtutem plurimum admiraretur, ac nunquam debitam ei venerationem, ac reverentiam exhibere omitteret: Verum hujus Legationis successum postea referemus.

§. XXIX.

Vicecomes a Papa Romam ablegatus.

Pallav. n. 4.
Es 5.
Viscont. lett.
du 6. Sept.
tom. 2. p. 33.

Eodem tempore, quo Commendonus Tridentum venerat, inde Vicecomes Ventimiliensis Episcopus discessit non quidem, ut Cardinalem Lotharingium Romam comitaretur, prout antea decreverat Pontifex, sed ut ad Hispaniæ Aulam contenderet: cum autem Romam versus iter suum instituere cogere- retur, Cardinalem prævenerat, ut de præsentis Concilii statu Pontificem certior- rem reddere, ac proin eundem ma-
gis

Sæcul. XVI.
A.C 1563.

gis instructum facere posset, quatenus postea cum Lotharingio, quem adventantem præstolabatur, accuratius conferre valeret: duo autem præcipue Vicecomiti in mandatis dabantur, & quidem in primis literis, seu Synodi actis a Paleotto concinnatis exponebatur, quidquid peractum, & agitatum fuerat in coetibus tam generalibus, quam peculiaribus, nec minus ibidem referebantur rationum capita, quoad singulos emendationis articulos expensa: porro altera epistola a Legato Morono suo, & Collegarum nomine dicta taconcernebat omnia Principes tangentia, nec non conditiones, & potentiam Orationum, ac præsertim Præfulum affectiones, & consilia in posterum seligenda, an scilicet Synodus esset continuanda, vel dissolvenda, aut absolvenda, vel duntaxat interrumpenda.

§. XXX.

Legatorum rationes pro Synodo haud amplius continuanda.

Ceterum Legati Synodum ulterius protrahere valde periculosum censebant, cum inde hæc incommoda oriri possent, nam primo timebant schismatis periculum, sive ob discordias semper enascentes inter Patres, sive ob

mor-

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

mortem alicujus Principis, quæ totam rerum faciem facile inverteret: II. causabantur tam diuturnam tot Episcoporum absentiam a suis Ecclesiis: III. perpendebant sumptus ferme immensos, quos Sedes Apostolica suppeditare cogebatur: IV. Legatos terrebat audacia, quam sibi plures arrogabant Episcopi inter se conjuncti, qui se reddiderant pene formidandos, eoquod semper novas tam in communi prærogativas, quam nova privatim beneficia petebant: porro idem etiam præsumebant Principes, rati, quod extante Synodo ipsis liberum esset, pro suo arbitratu Pontificem importunis precibus molestare, ac divexare.

Ast non minoribus periculis obnoxium censebant Legati, si Synodus dissolveretur, præsertim ob communem, quæ inde oriretur, populi offensionem, quam nihilominus imminui posse arbitrabantur, si prius emendationis perfectæ decreta promulgarentur, adeo, ut omnes animadverterent, quod Synodus ex reformationis metu non fuerit dissoluta: verum hoc quoque consilium semper noxium Legatis videbatur, eoquod Oratores nimiam auctoritatem sibi arrogarent.

§. XXXI.

§. XXXI.

Legatorum rationes pro absolvenda Synodo.

Sæc. XVI.
A.C. 1563.

Pallav. n. 7.

Cum Legati tam Synodi continuatio-
nem, quam illius dissolutionem impugnassent, demonstratum ibant, quod optimum esset, absolvi Synodum, tam ad fidelium utilitatem, quam ad Ecclesiæ dignitatem: ast dubitabatur, an non obstituri essent Cæsar, & Galliæ, atque Hispaniæ Reges: cum tamen Synodi absolutionem expeterent Lusitanæ Rex, Italiæ Principes, & præcipue Veneti & insuper cum Synodi diurnitatem Galli ex se haberent, nequaquam extra spem esse Concilii absolutionem existimabant Legati.

§. XXXII.

Legatorum sententia de suspendendo Concilio.

His denique addebant, se credere, quod Synodum interrumpere facilissimum foret, ac huic suspensioni acquiescitur essent omnes Principes a bello alieni, & hoc pacto non damnarentur solemniter hæreticorum errores, ac proinde ita neque hi ad ultionem irritarentur, neque illi compellerentur ad arma capeffenda, qui convocatam ad suas petitiones Synodum, ac Religio-
nem

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

nem propugnarent: si vero emendationis leges, quarum potissimum desiderio Principes Synodum flagitaverant, ante illius suspensionem absolventur, & in opus deducerentur, fore existimabant, ut alacres cuncti acquiescerent, interim haud decere putabant, ut Pontifex hujus suspensionis auctor esset, imo nequidem eam proponeret, sed alios audiret, solum impellens Principes, ut illam a Sanctitate sua peterent, ipsemet tamen suum immobiliter animum absolutioni præferret: monebant pariter, quod Cæsar, cum jam annis gravis, & infirmæ valetudinis esset, magnam negotiorum partem committeret Maximiliano Filio suo Romanorum Regi, inter quem, & Hispaniarum Regem, sororis suæ virum, cum intercederet arctissima necessitudo, hinc omni studio curandum, ut Maximilianus bene affectus haberetur, cum vero hic idem exoptet, ut ipsius res cum Aula Romana ex voto componantur, atque ibi in pretio ipse haberi videretur, ideo suadebant, ut tunc, cum ipsius causa juxta sententiam a Legatis Romam transmissam absoluta esset, peculiaris Nuntius ad eum mitteretur tam honoris, quam benevolentiae comparandæ gratia, præsertim cum Delphinus, quoniam Maximilianus a Ferdinan-

dinando parente suo plerumque abes-
set, atque in variis regionibus mora-
retur negotiis cum illo transigendis sa-
tis esse non posset.

Sæcul XVI.
A.C. 1563.

§. XXXIII.

*Legatorum opinio de Reformatione
in quocunque casu perficienda.*

Denique sic concludebant Legati: *Pallav. n. 9.*
„quodcunque demum consilium *Et 10.*
„arripietur, præprimis ad Synodum fa-
„cile terminandam, vel utiliter su-
„spendendam, aut denique ad eam mi-
„nori cum detrimento, & majori cum
„dignitate abrumpendam potissimum
„conferet, si disciplinæ reparatio prius
„stabilietur, hoc autem consilium abs du-
„bio prosperum fortietur exitum, quam-
„primum Patres intelligent, quod Pon-
„tifex velit decreta sanciri pro majori
„suffragiorum numero, tametsi complu-
„res obstarent in rebus ad dogma non spe-
„ctantibus, confecta autem morum e-
„mendatione licet confidentius loqui,
„nec minus etiam de articulo ad Prin-
„cipes laicos spectante fieri poterit, ut
„aliqua iniretur ratio, qua utrique par-
„ti mutuo fieret satis. „ Ceterum Lega-
ti duo capita observabant his verbis I.
„inest quidem nobis auctoritas aliqua,
„& intima amicitia cum Oratoribus, hi
„tamen, cum tradita eis sint specialia
Hist. Ecclesiast. Tom. XLVI. Ii man-

Sæcul. XVI. „mandata ab eorum Principibus, illa
 A.C. 1563. „exequi obstringuntur, Il. Lotharingius
 „Cardinalis sua auctoritate plurimum
 „quidem valet apud Hispanos, non ta-
 „men tanta est illius auctoritas, ut ad
 „eos pertrahendos satis esset. „ Ita Le-
 „gati scripsere in literis Vicecomiti tra-
 „ditis.

§. XXXIV.

*Franciæ Regis epistola ad Oratores
 suos contra Principum emen-
 dationem.*

Paltav. l. 23. Cum hæc interea gererentur, Legati
 S. I. N. I. mox in majores angustias redige-
 Mem. p. 479. bantur per mandata, quæ Franciæ Rex
 ad Lotharingium Cardinalem, suosque
 Oratores circa laicorum Principum e-
 mendationem, ejusque decretum de-
 derat, nam mittebantur ad hunc Re-
 gem reformationis articuli nondum ex-
 purgati, sed prout in priori forma, quæ
 severissima videbatur, concepti erant:
 cum vero Gallici Senatus Ministri in
 jurisdictionem Ecclesiasticam male af-
 fecti interpretarentur hæc reformatio-
 nis capita, acsi ad deprimendam Regis
 auctoritatem tenderent, hinc Rex ad
 Ferrerium, & Pibracum suos in Synodo
 Oratores die vigesima octava Augusti
 hæc perscribi jussit: „ Perlectis vestris
 „literis die undecima ejusdem Mensis
 „datis,

„datis, atque restaurandæ disciplinæ
 „articulis, quos ad me transmisistis, be-
 „ne perpensis ad vos perscribere cogor,
 „quod nullatenus permittere velim, ut
 „in Concilio ea decernantur, quibus Re-
 „gia auctoritas imminueretur, Eccle-
 „siastica vero augetur, hinc vobis
 „præcipio, ut omnibus viribus juxta
 „tenorem illius scripti, quod ad vos
 „transmitto, obsistere velitis, ac præpe-
 „dire omnia, quæ meis, meique Regni
 „juribus noxia esse possent: facta autem
 „hac oppositione Venetias secedatis,
 „ubi id, quod deinceps agendum, vobis
 „significabitur: priusquam vero disce-
 „detis, cunctos Franciæ Prælatos mo-
 „neatis velim, ut Tridenti persistant, ac
 „Concilii, totiusque Ecclesiæ utilitatem
 „procurare pergant.

Sæc. XVI.
 A.C. 1563.

§. XXXV.

*Franciæ Regis scriptum ad suos Ora-
 tores transmissum.*

Itaque in hoc scripto, quod Franciæ
 Rex (*) ad suos Oratores transmise-

*Mem. pour
 le Conc. de
 Trente p. 481*

(*) Melius diceretur, illius Ministri, cum
 Rex nonnisi duodenis puer nequidem propriæ
 suæ utilitati, minus vero Ecclesiæ rebus pro-
 spicere potuerit.

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

rat, hæc in compendium redacta continebantur. „Perlegi articulos a Præ-
„latis propositos, cum autem omnes ad
„imminuendam Regiam auctoritatem,
„atque ad Ecclesiam magis augendam
„tendere censeam, permittere nequeo,
„ut ea, quæ in Franciæ Regum, ac Prin-
„cipum damnata sunt, meorum
„Oratorum præsentia fuisse approbata
„credantur: quamvis autem persuasum
„habeam, quod vos omni diligentia ex-
„hibueritis, ac Synodi Patribus illos
„articulos exposueritis, quos per man-
„datum meum exponere iussi estis, ni-
„hilominus spectata agendi ratione in
„Concilio servata præcipio, ut præsen-
„tibus literis ad vos allatis mox omni
„verborum pondere Patribus exponatis,
„quod nil unquam ardentius desidera-
„verim, nec optem, quam ut tam san-
„cti Concilii fructus per probam, ac ne-
„cessariam Ecclesiasticorum emenda-
„tionem decerpere liceret, cum hi o-
„mnibus, qui sese ab Ecclesia Romana
„segregarunt, ingenti offensionis sint:
„unde vobis injunxi, ut præ ceteris re-
„bus præfatam Ecclesiæ Reformatio-
„nem tam in suo Capite, quam suis mem-
„bris urgeretis (*). Præterea vobis
„haud

(*) Mirum sane, quod corruptis moribus,

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

„haud incognitum est, imo ex ipsis e-
 „mendationis articulis, qui vobis com-
 „municati fuere, sufficienter percipere
 „poteritis, quod Synodi Patres Re-
 „gum, ac Principum vitia corrigere,
 „eisque sua jura, prærogativas, & pri-
 „legia, quibus a tempore hominum me-
 „moriam excedente illorum Prædecesso-
 „res fruebantur, auferre attentent,
 „cunctisque Regiis edictis derogare, ea-
 „que irrita declarare, præfatosque Re-
 „ges,

ac vitii nullibi magis, quam in Aulis gras-
 santibus omnis reformatio abhorreatur, atque
 auctoritas profana lædi credatur, si a summo
 Ecclesiæ Capite necessaria præscriberetur e-
 mendatio, ex adverso autem Ecclesiastica au-
 thoritas labefactari non credatur, si a laica
 Ministrorum potestate reformatio urgeretur
 tam in supremo Ecclesiæ Capite, quam in e-
 jus membris: Ita nempe deinceps oves Pa-
 storem, non Pastor oves regat, quia oves vi-
 tiis, quæ corrigantur, non sunt obnoxia, sed
 soli Pastores offensioni esse dicuntur. Ecce!
 ad quos limites se extenderit Gallorum zelus
 in petenda morum reformatione non univer-
 sali, sed tantummodo quorundam, ut villi-
 pensæ, ac depressa illorum auctoritate sub re-
 formationis obtentu agendi, & sentiendi liber-
 tas impune invalesceret.

Sæcul. XVI. „ges, & Principes, eorumque subditos
 A.C. 1563. „censuris perstringere præsumant, ex
 „quo inobedientia, seditio, ac subdito-
 „rum rebellio contra suos Principes o-
 „riri possent, quamvis autem præfatis
 „Patribus ejusmodi articulos concin-
 „nandi jus non competat, omnibusque
 „persuasum sit, quod eorum facultas
 „duntaxat ad propriam suam, suique
 „Ordinis hominum emendationem sese
 „extendat, quin sese in civile regimen,
 „& profanam jurisdictionem immi-
 „sceant, cum hæc ipsorum forum ex-
 „cedat, ac penitus a Jurisdictione Ec-
 „clesiastica differat: nihilominus iisdem
 „Patribus haud incognitum esse potuit,
 „quod toties, quoties Concilia sese ejus-
 „modi rebus ingerere voluerint, sem-
 „per Reges, ac Principes illis adeo po-
 „tenter obstiterint, ut exinde seditiones,
 „& bella fuerint orta, quæ Christianæ
 „Reipublicæ maxima damna intulere:
 „porro ejusmodi res multum discre-
 „pant ab iis, quæ ab hoc Concilio spe-
 „rabam: eapropter vobis præcipio, ut
 „Synodi Patribus injunctum vobis es-
 „se declaretis, ut vehementer repu-
 „gnatis omnibus iis, quæ juribus meis,
 „aliisque Regum privilegiis adversa
 „fient, vel decidentur, si tamen insu-
 „perhabita vestra declaratione, atque
 „oppositione aliquid attentaretur, a Sy-
 „nodo

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

„nodo recedatis: quantum vero Fran-
„ciæ Prælatos, qui Tridenti agunt, con-
„cernit, mea mens est, prout jam
„in mea epistola significavi, ut sua
„prudencia, & zelo ibidem persistentes
„Synodum adjuvent, atque amplectan-
„tur id omne, quod ad Christianæ Rei-
„publicæ incrementum fore proficuum
„censuerint, ea tamen lege, ut statim,
„quamprimum quicquam Franciæ juri-
„bus, ac Regiæ auctoritati contrarium
„a Synodo decidi viderint, ve-
„strum exemplum sequantur, & æque,
„ac vos, ante rei decisionem secedant,
„nec hac de re nova mea jussa præ-
„stolentur.

§. XXXVI.

*Ejusdem Regis Epistola ad Cardina-
lem Lotharingium.*

Mittebatur insuper epistola ad Car-
dinalem Lotharingium, ad quem
Rex his verbis perscripsit: „notum mi-
„hi est sincerum studium tuum erga
„Concilium, quantoque zelo in eodem
„hucusque egeris: nec etiam te la-
„tet necessitas, ob quas Regnum meum
„remediis, quæ a Concilio præstolor,
„summopere indiget: unde merito spe-
„rare valeo, quod nil eorum præter-
„mittere velis, quæ juxta piam volun-
„tatem tuam efficere poteris, ut fru-
„ctum,

Sæcul. XVI. „ctum, qui exinde pullulare debet, pro-
A. C. 1563. „moveas: rogo itaque, ut præclara,
 „quæ Religio a te exspectat, obsequia
 „præstare pergas, quatenus Synodi suc-
 „cessus meis desideriis respondeat: si
 „vero Patres voluerint etiam Regum
 „vitia corrigere, eorumque jura, & pri-
 „vilegia labefactare, spero, quod hanc
 „agendi rationem tua præsentia ap-
 „probare, aut ejusmodi ausui omnibus
 „Regibus, & Principibus Christianis no-
 „xio, ac tantopere præcavendo occa-
 „sionem suppeditare nolis: quin potius
 „a te exspecto, ut inde recedas, prout
 „etiam, ut id facias, rogo.

§. XXXVII.

*Lotharingii Cardinalis responsum ad
has Regis literas.*

Pallav. c. I. **H**æ literæ tradebantur Lotharingio,
n. 2. cum jamjam itineri Romam ver-
Mem. p. 501. sus accinctus esset, quapropter pridie
Lett. 17. ante discessum suum Regi hunc in mo-
Sept. dum respondit: „Non sine animi volu-
 „ptate, per literas die vigesima octava
 „Augusti datas percepi, quod Regia
 „sua Majestas, postquam de Anglis glo-
 „riosam reportavit victoriam, urbem-
 „que, quæ Portus Gratiae dicitur, in
 „suam potestatem redegit, omnes suos
 „subditos fausto nuntio recreare, ac se
 „ex Tutorum potestate excessisse, de-
 „nun-

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

„nuntiare voluerit : spero autem, quod
 „ejus regnum, ac regimen felix, fau-
 „stumque sit, hinc Deum precor, ut Ma-
 „jestatem suam longo tempore omni
 „cumulatam felicitate, quam ejus sub-
 „diti desiderant, conservare velit. De
 „cetero ut de Synodo mentionem fa-
 „ciam, placuit Majestati vestræ mihi
 „per suas literas significare, se perce-
 „pisse, quod Præsules, ex quibus sacro-
 „sancta Synodus constat, Reges corri-
 „gere, ac postea eorum aliquos ad
 „possidenda ipsorum regna indignos de-
 „clarare voluerit : porro Majestas sua
 „id ægre a se accipi scribit. Verum
 „circa hoc fidem meam obstringere va-
 „leo, quod res longe aliter, ac Maje-
 „stati vestræ nuntiatum, gestæ fuerint,
 „ut proin supervacaneum fuerit, quate-
 „nus desuper ad nos perscriberet, atque
 „a Synodo in tali eventu recedere ju-
 „beret : quis enim sibi imaginetur, quod
 „tam sancta Societas, qualis est Triden-
 „tina, ubi nil, nisi ea, quæ ad tran-
 „quillitatem, ac Christianæ Reipublicæ
 „bonum conducere judicantur, pro-
 „posita fuere, adeo exitiosa consilia cu-
 „dere attentet, quibus tamen nec
 „tuorum Oratorum, nec nostrorum Præ-
 „sulum ullus consensisset, cum nobis o-
 „mnibus probe perspectum sit, quan-
 „tum nostro Principi debeamus, unde

Sæcul. XVI. „illico animadvertissemus, si ejusmodi
 A. C. 1563. „propositiones fuissent factæ: quod au-
 „tem Principum emendationem atti-
 „net, id quidem Legati proponebant,
 „impensis coacti precibus quorundam
 „Præfulum, qui quibusdam Principibus
 „obnoxii ab illis contra omnia jura,
 „& Ecclesiæ privilegia adeo indigni ha-
 „biti fuerant, ut ardentem solidam, ac
 „generalem reformationem fieri deside-
 „rarent: hisce tamen oppressionibus re-
 „medium fuit oppositum: nunquam
 „tamen probari poterit, quod Synodus
 „cogitaverit, aut aggredi voluerit Prin-
 „cipum jura, supremamque Principum
 „potestatem, minus vero Majestatis
 „vestræ potestatem, aut quicquam at-
 „tentare, quod noxium esse potuisset:
 „sunt enim in Concilio Cæsaris, Ma-
 „jestatis vestræ, Regis Catholici Ora-
 „tores, pluresque alii, qui id nullo pa-
 „cto permetterent. Nos quoque, qui
 „inter humillimos Majestatis vestræ, cui
 „inter Reges Christianos primus locus
 „debetur, subditos esse gloriamur, nun-
 „quam consentiremur cuicunque rei,
 „quæ contra eam attentaretur; econ-
 „trario spero, quod Spiritus Sanctus,
 „qui semper sacrosanctis ejusmodi Con-
 „ciliis assistit, nobis favorem concessu-
 „rus sit, ut in omnibus nostris deci-
 „sionibus ea decernamus, quibus Chri-
 „stia

„fliana Respublica auxilium experietur, Sæcul. XVI.
 „& Majestati vestræ satis fiet; non er- A.C. 1563.
 „go Majestas vestra ejusmodi nugis au-
 „res præbeat, sed certa sit, quod hu-
 „millimi vestri subditi, ac servi, qui nunc
 „præsentés sunt, nunquam quicquam
 „statui sint concessuri, de quo non illico,
 „ac fideliter Majestas vestra certior
 „reddetur.

§. XXXVIII.

*Ferrerii Oratoris quærelæ contra
 Synodum.*

Die vigesima secunda Septembris pau-
 cis post Lotharingii Cardinalis
 diceffum diebus Ferrerius Orator ob-
 tenta colloquii venia præsentibus Sy-
 nodi Patribus hæc exponere non dubi-
 tabat: „Centum quinquaginta anni
 „sunt, & amplius, ex quo Reges chri-
 „stianissimi petierunt a Pontificibus Ro-
 „manis Ecclesiasticæ disciplinæ jam
 „tum labantis restitutionem, eamque
 „ob caussam tantum, miserunt Orato-
 „res ad Synodum Constantiensem, Ba-
 „sileensem, Lateranensem, Tridentinam
 „primam, & hanc secundam, in qui-
 „bus, quæ fuerunt eorum petitiones,
 „scripsit

(*) Concilium sub Julio III. subdole re-
 stitit, eoquod Galli eidem restiterint.

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

„scripsit in primis Doctissimus Theolo-
 „gus Joannes Gerson Regis Christia-
 „nissimi Orator in Concilio Constan-
 „tienti, & deinde testantur eruditissimi
 „Petri Danesii Antistitis Vaurensis, O-
 „ratorisque in prima Synodo Tridenti-
 „na, & in hac secunda clarissimi, & e-
 „loquentissimi Oratoris Collegæ nostri,
 „qui hic est, Guidonis Fabri, Illustrissi-
 „mique Principis, & Reverendissimi
 „Cardinalis Lotharingii Orationes, ni-
 „hil enim in illis actum est, quam de
 „emendandis Ministrorum Ecclesiasti-
 „corum moribus: nihilominus adhuc
 „nobis jejunandum, & plorandum est,
 „non per septuaginta annos, ut olim
 „Judæis, sed continuis ducentis, & uti-
 „nam, non trecentis, & amplius annis.
 „At inquit: abunde nobis satisfac-
 „tum est quatuor Sessionibus, per tot
 „Canones, decreta, & anathemata:
 „verum si aliud pro alio solve-
 „re invito creditori est satisfacere, fa-
 „temur satisfactum: sin minus, credi-
 „tores adhuc sumus, quos nunquam a-
 „nathemata, aut dogmata, vel doctri-
 „næ Catholicæ definitionem postulasse
 „sciunt manes Illustrissimorum Legato-
 „rum, quorum memoria sit in perpetua
 „benedictione Mantuani, & Seripandi,
 „vosque ipsi scitis, qui adhuc super-
 „stitēs estis, Illustrissimi, Osi, & Simo-
 „netta,

Zach. cap. 7.
v. 3. & 5.

Sæcul. XVI.
A. C. 1563.

„netta, quibus septuagies septies hoc
 „ipsum prædiximus: insuper etiam nec
 „vos ignoratis illustres Cæsareæ Majesta-
 „tis Oratores, quibus toties Regis nostri
 „mandata obtulimus, nec vos nescitis
 „Præsules, Itali, & Hispani, quibuscum
 „sæpius Lanfacus in bonum, ac Dei glo-
 „riam zelo animatus desuper contu-
 „lit. Attamen rursus dicunt, habentem
 „dam fuisse rationem eorum, qui dog-
 „mata, Canones, certamque doctrinæ
 „catholicæ definitionem petierunt.
 „Hæc certe illis concedimus, si modo
 „etiam nobis concesserint, in judicio fa-
 „milæ Erciscundæ semper habitam
 „fuisse rationem, in primis Filii primo-
 „geniti, hoc est, Regis Christianissimi,
 „quem pro primogenito agnovit Ec-
 „clesia Romana ante octingentos an-
 „nos. Postremo ajunt, hoc magno, &
 „singenti reformationis libello superiori
 „mense proposito, de quo nunc vos
 „sententiam dicitis, omnia contineri,
 „quæ ad disciplinam Ecclesiasticam re-
 „stituendam necessaria esse videntur:
 „ast audite Patres Sanctissimi, nam
 „hic est status orationis nostræ: vidi-
 „mus libellum illum parvis additis,
 „& brevibus nostris animadversionibus,
 „quas jam diu dedimus, ac, quæ de il-
 „lo esset nostra sententia, significavi-
 „mus: ne vero videremur in re tanti mo-
 „men-

„men-

Spec. XVI.
A.C. 1563.

„menti iudicio nostro nimium tribuere,
„misimus illum ad Regem nostrum expe-
„ditissimum: porro is consultis Principi-
„bus, & Regni Proceribus, secretioris-
„que consilii viris prudentissimis, & e-
„ruditissimis nobis rescripsit, sibi qui-
„dem gratissimum fuisse, quod omnes
„animum applicueritis ad negotium re-
„formationis adeo exoptatæ, & exspe-
„ctatæ in toto orbe Christiano: verum
„pauca in eo libello reperiri patebat,
„quibus catholici homines in officio
„contineri, adversarii conciliari, & in-
„firmi, aut dubii confirmari posse vi-
„derentur: insuper pauca etiam in eo
„esse dicebantur, quæ sacris literis, at-
„que antiquæ Patrum disciplinæ re-
„sponderent, multa vero, quæ adver-
„sarentur. „

„Hoc sane non erat illud Isaïæ Pro-
„phetæ medicamen, quo Christianæ
„Reipublicæ vulnera sanarentur, sed
„potius remedium, quo auferetur
„malum, quale erat illa Ezechielis li-
„tura, quæ duntaxat malum contegit:
„porro ea, quæ de Principibus in dicta
„caussa excommunicandis, & anathe-
„matizandis adjiciebantur, sunt sine
„ullo veteris, & Catholicæ Ecclesiæ
„exemplo, atque hujusmodi, ut ea-
„dem in tanto propter Religionem per
„universum orbem diffidio, & discor-
„dia,

Sæcul. XVI.

A. C. 1563.

dia, amplissima quasi fenestra ad de-
 fectionem, & rebellionem seditiosis
 hominibus, quorum hodie magna est
 copia, aperta videantur: denique to-
 tum illud caput de Principum refor-
 matione, ad nihil aliud tendit, quam
 ut antiquissima Ecclesiæ Gallicanæ li-
 bertas convellatur, & Regum Christia-
 norum auctoritas, & Majestas minua-
 tur: Reges enim Christianissimi, qui
 semper in fide, & obsequio sanctæ Ro-
 manæ Ecclesiæ, maximique Pontificis
 permanserunt, multa de rebus sacris,
 & religiosis juxta Constantini Magni,
 Theodosii, Justiniani, aliorumque Chri-
 stianissimorum Imperatorum exempla
 constituerunt, nam leges Ecclesiasti-
 cas tulerunt, quæ antiquis Pontifici-
 bus Romanis non solum non displicue-
 runt, sed etiam plures illorum inter
 sua decreta retulerunt, & præcipue
 Auctores Carolum Magnum, & Ludo-
 vicum, necnon Reges Christianissimos
 Divorum nomine dignos censuerunt:
 Antistites autem Galliæ, & totus Ordo
 Ecclesiasticus ex illarum legum præ-
 scripto pie, & Christiane Ecclesiam
 Gallicanam multos annos rexerant, &
 gubernaverant, idque non tantum post
 pragmaticæ sanctionis, aut concordato-
 rum, prout quidam falso existimant,
 tempora, sed octuoginta annos, &
 am-

Sæcul. XVI. A.C. 1563. „amplius ante editum librum decreta-
 „lium: hæc deinde leges succedenti-
 „bus, & in earum locum substitutis De-
 „cretalibus partim antiquatæ sunt, &
 „partim magno Ecclesiæ Gallicanæ stu-
 „dio, edictis Philippi Pulchri, & Va-
 „lesii, Caroli V. VI. VII. & aliorum
 „Christianissimorum Regum approbatæ,
 „& defensæ: nunc quoque Rex noster
 „Carolus, cujus nominis Regibus sin-
 „gulari Dei providentia religio Christia-
 „na semper præcipuæ curæ fuit, jam
 „major factus vehementer optat, ut le-
 „ges, libertatesque Ecclesiæ Gallicanæ,
 „quas proximis temporibus ambitioso-
 „rum quorundam hominum importu-
 „nitas immutavit, posteris fartæ, &
 „tectæ relinquuntur, nam nihil conti-
 „nent, quod repugnet, imo omnino
 „consentiunt cum dogmatibus Eccle-
 „siæ Catholicæ, antiquis Pontificum,
 „& Conciliorum Decretis., Tandem
 „post nonnulla, quibus Episcopos de sa-
 „crarum literarum imperitia perstrinxit,
 „carpsit quoque Pontifices ob collationem
 „Sacerdotiorum, & sic prosequatur.

„Hæc leges non modo Episcopis
 „præcipiunt, ut in suis Diocæsibus per
 „novem anni menses præsentibus adint,
 „aut duntaxat festis diebus, prout so-
 „nat nuperæ Sessionis decretum, ad
 „populum dicant, sed etiam toto anno
 „refi-

refideant, & singulis diebus in Ad-Sæcul. XVI
 ventu, jejunio verno, & diebus Do- A.C. 1563.
 minicis Dei verbum annuntient, nec
 eadem leges illis prohibebant sobrie,
 & pie vivere, ac distribuere, seu po-
 tius bona, quorum usum, non autem
 usumfructum habent, pauperibus re-
 stituere, qui veri illorum sunt Domini.,

Postea Ferrerius cetera Concilii de-
 creta cum eadem propudiosa ironia su-
 gillabat: demum vero ita suam sermo-
 nem continuabat. „Franciæ Reges,
 ac Gallicanæ Ecclesiæ leges semper
 prohibebant pensiones, necnon resigna-
 tiones in favorem, aut cum regressu
 factas, beneficiorum pluralitatem,
 Annatas, & præventiones. (*) Insu-
 per si quis de possessione rerum spiri-
 tualium coram aliis, quam Regis ju-
 dicibus, de proprietate autem, vel
 quacunque civili, aut criminali causa
 coram aliis, quam Ecclesiasticis Ordini-
 nariis, vel viris a summo Pontifice in Gal-
 lia delegatis velit litigare, aut interpone-
 re antiquissimam, quam *ab abusu* vocant,
 „appel-

(*) Raynaldus ad hunc annum num. 170.
 hæc verba referens ait: *Ferrerius investus est
 in decreta Concilii pro tuenda immunitate Eccle-
 siastica edita, finxitque Gallos Reges bona Ec-
 clestastica jure rapere posse.*

Sæc. XVI.
A.C. 1563.

"appellationem, cuius in istis capitibus
 "mentio fit, cuique tantum in Gallia
 "locus est, & quo remedio Galli soliti
 "sunt non eludere summorum Pontifi-
 "cum decreta, quibus semper & hono-
 "rem, quem debent, prælitere, sed
 "agere contra illorum mentem, si hæc
 "Regis Constitutiones, & Ecclesiæ Gal-
 "licanæ libertatem violat, dum obrep-
 "titivæ, & subreptivæ literæ impetran-
 "tur, quibus impeditur, quo minus Re-
 "gibus Christianissimis omnes fere Gal-
 "liæ Ecclesias fundantibus, & patronis,
 "qui primum Gallorum, deinde totius
 "Galliæ Reges, & Domini sunt, om-
 "nia Gallici regni bona, & redditus e-
 "ciam Ecclesiastici, instante, & urgente
 "Reipublicæ necessitate, qua nulla ma-
 "jor necessitas, aut paupertas excogi-
 "tari potest, subsidio esse possint, ii ergo
 "sciant, quod ipsis antiquissimæ Regum
 "Christianorum leges, libertasque Ec-
 "clesiæ Gallicanæ impedimento fuerint:
 "Ceterum admodum mira Regi meo
 "duo videntur: quorum primum est,
 "quod Patres, magna potestate in di-
 "vino Ministerio insignes, ac unice ad
 "restaurandam Ecclesiæ disciplinam
 "congregati, præsumperint corrigere
 "eos, dum tamen iisdem obedientiam
 "præstare, & pro iis suas preces offerre
 "tenentur, etsi sint Principes aulici,
 ac

"ac dyfcoli. (*) Insuper nec minus mi-
 "ratur, quo jure anathema pronuntiari
 "valeat in Reges, & Principes nondum
 "admonitos, qui a Deo instituti
 "sunt: cum tamen hæc admonitio apud
 "infimæ plebis hominem, qui in quo-
 "dam horrendo scelere contumax per-
 "fiffit, præmitti soleat. Non audebat
 "sanctus Michael maledicere diabolo,
 "nec Michæas, & Daniel tribus impiis
 "Regibus, & tamen Patres cunctas
 "suas maledictiones in Reges, & Prin-
 "cipes effundunt, & quod adhuc longe
 "pejus est, in ipsum etiam Regem Chri-
 "stianiffimum, qui Majorum fuorum le-
 "ges, & Ecclesiæ Gallicanæ libertates
 "tueri desiderat.

K k 2

„Ita-

Sæc. XVI.
 A.C. 1563.

(*) Raynaldus l. c. hujus Declamatoris
 verba ita refert: prorupit Ferrerius in viru-
 lenta verba, quibus eversam voluit Ecclesiæ au-
 thoritatem, ut anathema Regibus decreta Con-
 cilio violaturis intentare non posset, contendit-
 que, quantacunque patrarent mala, illis paren-
 dum ab Ecclesiasticis, quibus tantum imperatum
 esset pro illis orare, non in eos animadvertere,
 quasi idem esset status Ecclesiæ sub Regibus
 Christianis, quos filios habet, non Dominos,
 quosque in capeffendo Regno legibus obstringit,
 ac sub Ethnicis Cæsaribus, quos non filios ob-
 sequentes, sed adversantes Tyrannos passa est.

Sæcul. XVI.

A. C. 1563.

„Itaque, prosequeretur Legatus,
 „nomine Regis Domini mei vos rogo,
 „ut nihil contra leges decernere veli-
 „tis: si vero id attentaveritis, declaro,
 „quod ego, & socius meus, necnon om-
 „nes ceteri Galli iussi simus, vestris
 „decretis obluſtari, imo jam nunc nos
 „eisdem opponimus: si vero, quin
 „Principes corrigere audeatis, serio e-
 „mendationi, quam totus orbis a vo-
 „bis exoptat, incumbere volueritis, Rex
 „pro hoc consilio opem præstare desi-
 „derat.,

Hucusque Ferrerius perinde, ac si
 Regis nomine peroraret, hæc effutie-
 bat, postea vero Cœlum, terramque
 obtestabatur, Synodumque rogabat, ut
 perpendere velit, an non hujus Regis
 petitio æquitati consonet, necnon ea,
 quæ in Francia usitantur, ab universo
 orbe statuatur: „An non, loque-
 „batur ille, in præſenti rerum vicissi-
 „tudine vestrarum partium est, ut
 „non modo Ecclesiæ, & Franciæ ratio-
 „nem habeatis, sed attendatis e-
 „tiam ad propriam vestram existimatio-
 „nem, & vestros redditus, qui confer-
 „vari nequeunt per alia media, quam
 „per ea, quibus fuerunt acquisiti: ita-
 „que in tanta rerum perturbatione sa-
 „niora perpendantur, non autem, dum
 „Christus appropinquat, exclametur:
 „Si

Sæcul. XVI.
A.C. 1562.

Si ejicis nos hinc, mitte nos in gregem
 „porcorum: porro ut Ecclesiæ pristinum
 „splendorem suum reddere, atque di-
 „spicias oves ad ovile reducere, &
 „Principes reformare possitis, imite-
 „mini Ezechiam, qui non detestandum
 „Patris sui, nec impiorum præceden-
 „tium trium Regum exemplum secu-
 „tus, usque ad Majores suos ascendit,
 „ut inter illos reperiret quosdam per-
 „fectos, qui vitæ suæ norma atque
 „exemplum esse possent: itaque nec
 „vos amplius novissimorum Prædecef-
 „sorum vestrorum, quamvis illi fuerint
 „Viri doctissimi, actionibus insistere de-
 „betis, sed potius ascendere usque ad
 „Ambrosium, Augustinum, Chrystos-
 „tum & cunctos illius temporis Epi-
 „scopos Catholicos, quibus idem fuit
 „olim negotium cum Donatistis: porro
 „hi licet plures numero, non tamen
 „armis, aut bellis, ad quæ suos Prin-
 „cipes provocassent, vicerunt, sed ora-
 „tionibus, bonæ vitæ exemplo, &
 „assidua, puraque verbi Dei prædica-
 „tione triumpharunt: sic boni etiam
 „illii Patres, cum se Augustinos, Am-
 „brosios, & Chrystomos efformarunt,
 „hæresibus Ecclesias purgarunt, &
 „Principes in Theodosios, Honorios,
 „Arcadios, Valentinianos, & Gratia-
 „nos commutarunt, idque vos factu-

Kk 3

„ros

Sæcul. XVI. „ros illorum exemplo speramus, atque
 A.C. 1563. „ut brevi faciatis, oramus Deum Om-
 „nipotentem, Patrem Domini nostri Jesu
 „Christi. „ (*)

§. XXXIX.

(*) De hac oratione Raynaldus hæc ha-
 bet: „Cum ista Præsidis Ferrerii oratio ex-
 „pensa fuisset, atque excussa, illam pravo
 „animo acerbe, ac mendaciter in Ecclesiæ con-
 „temptum fuisse compositam, observatum est,
 „atque animadversiones editæ ea de re fuerunt
 „in singulas ejus sententias, ac periodos, at-
 „que inter alia dicebatur, non decuisse virum
 „Catholicum, ut quereretur, fidem Catholicam
 „in vitis Gallis promulgatam fuisse, hæresesque
 „condemnatas, male effutiisse, disciplinam Ec-
 „clesiæ Decretis Concilii non sancitam, male
 iis intercessisse. *Præterea si ad hoc, inquit*
debita est Sancta Synodus, ut ad Ecclesiæ re-
formationem leges condant, certe etiam illorum
debitum erit illis parere, non autem intercedere,
aut reclamare. Male asseruisse, Galliæ Reges
 „de rebus sacris, deque Religione constituere
 „posse, spiritualemque potestatem Magistratui
 „civili concessisse. *Hanc potestatem inquit,*
non agnovit Constantinus, cui cum in Concilio
Nicano Episcopi libellos obtulissent, respondit:
Deus vos constituit Sacerdotes, Et potestatem
dedit de nobis quoque judicandi, judicari autem
 ab hominibus non potestis. His præmissis Ray-
 „naldus

§. XXXIX.

Sæcul. XVI
A.C. 1563.

Ferrerii Oratio a Faliscorum Episcopo confutata.

Hanc orationem (*) Patres non sine maxima indignatione excipiebant, imo ferme ab omnibus adversus illam querelæ audiebantur: unde Præsul ille, qui in Congregatione prior differendi

Pallav. l. 23. c. I. n. II.

K k 4

copiam

„naldus addit: „Hanc Ferrerii orationem, „cum non sine stomacho Patres pene omnes „accepissent, quam plures, ex ipsis etiam „Gallis detestabantur, in sequenti die Carolus „de Grasis Episcopus tunc Faliscorum, ac „postmodum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Car- „dinalis egregie refutavit, quem & alii quo- „que sunt secuti.

(*) De ea hoc iudicium fuisse latum testa- tur Pallavicinus. *Incredibile est, quoniam odio excepta fuerit a Conventu ea Concio: Oratores Cesarei ad Ferdinandum scripsere, ab illa cun- ctos gravi animi dolore affectos fuisse, Et qui- busdam etiam ex Gallis vehementer eam displicuisse. Salmanticensis addit, in suis Actis, cui pariter assonant literæ Jadrensis Archiepiscopi, auctam ex eo suspicionem fuisse, prius de Fer- rerio conceptam, non sinceræ Religionis: no- luerunt itaque retardare confutationem illius orationis, quam dissonam a Religione objurga- tionem, non regiam legationem existimabant.*

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

copiam obtinuerat, postea die vigesima
 tertia Septembris hunc sermonem con-
 futare aggressus est. Erat is Carolus
 de Grassis Bononiensis Montis-Falisci
 Episcopus, qui postea ad purpuram e-
 vehebatur: cum autem Galli prævide-
 rent, quod in hac confutatione eorum
 calumniæ acrioribus verbis perstringe-
 rentur, hinc consulto ab hoc conventu
 abstinebant: porro Grassius, priusquam
 de rei summa ageretur, orationem
 suam his verbis exorsus est. „Aliud
 „omnino proemium habui paratum Ora-
 „tioni meæ, sed Ferrerii concio prius
 „audita in caussa fuit, ut illud mu-
 „tarem: vehementer autem exopto,
 „ut hic Orator producat diserta Regis
 „mandata ad id peragendum: etenim
 „nec rei peractæ conditio hujus Viri
 „præsumptioni favet, nec in hujusmodi
 „ministris sufficit universalis quædam
 „facultas, ut quis sibi persuadere pos-
 „set, id ex Regis voluntate committi:
 „dum enim in memoriam revoco Pi-
 „pinum, qui Zachariæ Pontificis opera
 „Rex inunctus fuerat a Bonifacio Epi-
 „scopo Moguntino: insuper dum in
 „mentem reduco Carolum Magnum, e
 „Pipino natum, qui ob eximias in in-
 „fideles expeditiones a Leone III. pri-
 „mus Occidentis Imperator constitutus
 „est, dum etiam recogito subsequentes
 „Galliæ

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

„Galliæ Reges, qui propter egregiam
 „Ecclesiasticæ libertatis defensionem
 „promeruerunt ab Apostolica Sede no-
 „men *Christianissimorum*: quonam pacto
 „mihi posset in animum venire, quod
 „voluntati Principis, qui illorum in re-
 „gno, in sanguine, atque in nomine
 „Successor est, consonent ea legationis
 „mandata, quæ tam audacter exposue-
 „rat Orator, & a Patribus tam moleste
 „suerant audita? cuinam ex eruditif-
 „simis illis Patribus in aures unquam
 „inciderat, in Oecumenicis Conciliis
 „adversus eorum decreta opponi prote-
 „stationem, ut vocant, quasi tribuni-
 „tiam, quæ in populi Romani sedi-
 „tionibus usurpata erat. Priscis tem-
 „poribus, ubi nonnunquam in Synodis
 „de moribus deliberatio habebatur, ipsi
 „Cæsari etiam denegatum fuerat inter-
 „esse, uti Nicolaus primus ad Michae-
 „lem Imperatorem scripsit, nunc vero
 „Oratores non solum interesse, sed de
 „moribus Ecclesiasticorum leges præ-
 „scribere præsumunt, & ibi, ubi divi-
 „nus Spiritus per ora Sacerdotum lo-
 „quitur, Orator laicus gloriatur, quod
 „Spiritui Sancto resistat, & contra e-
 „jus oracula reclamet: ubi magnus ille
 „Constantinus, tametsi rogatus a tot
 „Patribus, iudicium proferre ausus non
 „est, Orator quidam præsumit ore suo
 „quasi

Kk 5

„quasi

Sæc. XVI.
A.C. 1563.

„quasi cunctos Patres damnare: ve-
 „rum nulla ratione credi potest, id
 „Christianissimi Regis consensu, ac vo-
 „luntate peractum, quo tandem nomine
 „Galli comprobare audent, quod Sy-
 „nodus suam auctoritatem ipsis in ac-
 „ceptis referre cogatur? num fors illi
 „ex eo creditorum jus adepti sunt ad-
 „versus Patres, quod hi calamitates
 „illius Regni, non modo sibi communes,
 „sed proprias existimarint? num id ex
 „eo factum, quod sola charitas subve-
 „niendi collapsio illi Regno, ipsos ex
 „omnibus Christiani orbis partibus tra-
 „xerit ad impendendas facultates suas,
 „sudorem, & fortassis etiam vitam?
 „quid porro ad hujus Oratoris expo-
 „sitionem dicendum, qua ad tuen-
 „das suæ Religionis leges afferebat,
 „quod hæc Episcopis conciones, elee-
 „mosynas, & ejusmodi pia opera per-
 „agere non prohiberent? porro ad hoc,
 „quin Orator offendatur, juxta debi-
 „tam hujusmodi loco libertatem isti ve-
 „nerando cœtui dicere licet, quod il-
 „lud ipsum sit schisma doctissimis eo-
 „rum auribus indignum: perinde, quasi
 „piis hisce operibus non interdictis, par-
 „sit præterea, pro Regis arbitrato per-
 „summare reliqua ad Ecclesiasticam im-
 „munitatem, jurisdictionemque spe-
 „ctantia, dissipare Ecclesiæ bona, diju-
 „dicare

„dicare Episcopos, & Clericos ad lai- Sæcul. XVI.
 „corum tribunalia rapere, quamvis hoc A.C. 1563.
 „Apostolicæ traditioni, Decretis Con-
 „ciliorum, atque Pontificum, & om-
 „nium fere Patrum documentis repu-
 „gnet, nam legatur tantum, quod ea
 „de re Nicolaus I. in literis ad Episco-
 „pos in oppido Convicino congregatos,
 „& Symmachus Papa in sua secunda
 „Synodo Romana decreverant: insu-
 „per perpendantur ea, quæ idem Nico-
 „laus scripsit ad Michaellem Imperato-
 „rem, & S. Gregorius Nazianzenus ad
 „suorum temporum Cæsares: nec mi-
 „nus consulatur Sanctus Augustinus
 „in dialogo contra Petilianum, ubi af-
 „firmat, quod possint leges Cæsareæ
 „favere, sed non adversari Ecclesiasti-
 „cis, præterea Decreta Gregorii VII.
 „& Innocentii III. in Concilio Generali
 „Lateranensi pervolvantur, ac perpen-
 „dantur denique ea, quæ sanxerat de
 „libertate, & immunitate Ecclesiæ Sy-
 „nodus Constantiensis Sessione decima
 „nona: porro Orator, quando tam ar-
 „denter Patres revocat ad Ecclesiæ pri-
 „mæ nitorem, ipsemet quoque o-
 „missis recentioribus Regis privilegiis,
 „odio non habeat candorem, pristi-
 „namque libertatem Ecclesiæ, atque in
 „memoriam sibi redigat id, quod ore
 „Danielis eidem Ecclesiæ dixit Deus:

Sæcul. XV.
A.C. 1563. „*ea gens, & illud regnum, quod tibi non*
„*serviet, peribit.* Ceterum quoad id,
„quod Orator narrat, Galliam per cen-
„tum quadraginta annos a summis Pon-
„tificibus petiisse quædam peculiaria,
„& per id temporis novarum rerum Con-
„silia fuisse nutrita, nimis in comperto
„est, quo pacto id in rem evaserit Gal-
„liæ Regibus, in populorum illorum con-
„cordiam, atque in illius Regni salu-
„tem. His dictis concludebat Graf-
„fius, Legatos, ac Patres rogans, ut
cum ageretur de re gravissima, cu-
rarent sibi tradi Oratoris concionem
ac Regis mandata, ut de illis delibe-
rarent.

§. XL.

Ferrerii Apologia pro sua oratione.

Cum Ferrerii oratio accerrime con-
futaretur, in lucem prodiit illius
Apologia, in qua Auctor sermone ad
Synodum converso ita effatus est, „Sy-
„nodi Patres nobis non possunt respon-
„dere, sicut Propheta Judæis, nam nos
„Galli postulavimus, ut reformetur Ordo
„Ecclesiasticus præcipue in Galliis, ubi
„illorum vitia sunt satis comperta, ea-
„que Galli norunt, non ad modum ju-
„dæorum, quibus merito, quod pro-
„prios nævos ignorarent, caussa jeju-
„nii, & planctus imputata fuit: de
cetero

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

„cetero caveant Patres, ne tunc, dum
 „Regi Christianissimo causam adscri-
 „bunt depravatæ in Ecclesiasticis di-
 „sciplinæ, idem asserant, quod Ada-
 „mus dixit, qui culpam suam rejecit in
 „mulierem sociam sibi a Deo datam:
 „mulier, quam dedisti mihi sociam, dedit
 „mihi de ligno & comedi: fatemur equi-
 „dem, quod Reges nostri gravis peccati
 „se reos faciant, cum Episcopos om-
 „nino indignos nominent, sed vicissim
 „asserimus, gravius esse peccatum Pon-
 „tificum, qui hanc nominationem ad-
 „mittunt: (*) Si vero duntaxat refor-
 „mationem postulavimus ante dogmata,
 „non ea mens nobis fuit, ut relinquan-
 „tur incerti præcipui Religionis nostræ
 „articuli, hodie dum adeo controversi,
 „quoniam tamen de iis inter omnes
 „Catholicos convenit, necessarium ju-
 „dicavimus, quod potius a morum de-
 „pravatione esset incipiendum, cum ab
 „ea hæreses omnes suam trahant ori-
 „ginem. (*) Diximus, quod articuli
 pro-

(*) Supple, gravissimum illorum, qui Pon-
 tifices, ut indignos ad Episcopatus admittant,
 armatis precibus, minisque compellunt: ca-
 veant sane illi, ne ipsis illud Christi dicatur,
majus peccatum habet ille, qui me tradidit tibi.

(*) Excusatio plane inutilis.

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

„propositi non sint remedium ad confir-
 „mandos Catholicos, ac hæreticos re-
 „ducendos idoneum, quia in illis nihil
 „statuitur de morum reformatione in
 „Ecclesiæ Ministris, & præcipue in Epi-
 „scopis idiotis, quorum ingens sane
 „numerus hodie nec sacras literas
 „intelligit: nec pœnitentia ducimur,
 „quod essati simus, multa esse in hisce
 „articulis, quæ antiquis sanctorum Pa-
 „trum decretis repugnant, nam talia
 „sunt Beneficiorum pluralitas, pensio-
 „nes, & resignationes in favorem, quo-
 „rum cognitio cuius patet, (*) quam-
 „vis ibidem disertis verbis non nomi-
 „nentur, ubi etiam exprimuntur aliæ
 „beneficiorum provisiones antiquitati
 „neutiquam cognitæ, nec non id, quod
 „concernit Annatas, & tributa, quæ
 „antiquorum Pontificum Constitutioni-
 „bus derogant: equidem nuper affir-
 „mavimus, quod Carolus Magnus, &
 Ludo-

(*) Supple rursus, in Galliis, nullibi enim jam diu ante Tridentinum adeo invaluit Pensionum usus, ut vix ullus detur Episcopatus, Abbatia &c. cuius redditus non majori ex parte Laicis, vel pensionis, vel commendæ titulo relinquendi sunt: nullibi etiam reperitur frequentiores Episcopatum, & Beneficiorum cessiones in favorem Nepotum factæ, quam in Francia.

„Ludovicus IX. Reges christianissimi
 „leges Ecclesiasticas sanxerint, juxta
 „quas Galliae Episcopi Ecclesiam gu-
 „bernant: ast nequaquam asseruimus,
 „quod Rex noster jam tutelam egressus
 „animum nunc foveat novas leges Ec-
 „clesiasticas condendi, (*) nam hæc in
 „nostris mandatis non fuere contenta,
 „si vero etiam ita locuti fuisset, hic
 „sermo noster consonasset sacris liti-
 „ris, civilibusque Romanorum legibus,
 „necnon Canonum decretis, atque illis,
 „quæ scripta leguntur apud Authores
 „Ecclesiasticos tam Græcos, quam La-
 „tinos ante librum Decretorum editos:
 „porro quoad id, dum diximus, quod Epi-
 „scopi non nisi redituum Ecclesiasticorum
 „usum habeant, excusari petimus, si qui-
 „dem asserendum nobis fuisset, eos
 „tantummodo Administratores esse,
 „quod valde quidem ab illo differt, in-
 „terim consonat exemplo Divi Pauli,
 „qui maluit labore manuum suarum vi-
 „vere, quam fidelibus oneri esse: si vero
 „ii, qui nostra verba in sinistram par-
 „tem sunt interpretati, nos excusare
 „noluerint, accusent S. Hieronymum,
 „Augu-

Sæc. XVI.
 A.C. 1563.

(*) Inepta excusatio: Si priores Reges
 id jure poterant, cur non etiam subsequentes,
 qui ex suorum Prædecessorum factis sua jura
 deducunt?

Sæcul. XVI.
A. C. 1563.

„Augustinum, aliosque antiquos Pa-
„tres, qui nos docuerunt, quod bona
„Ecclesiastica non tantum ad pauperes
„pertineant, sed etiam Clerici ea dun-
„taxat Ecclesiis, non autem suis pa-
„rentibus aquirant: illi vero, qui di-
„cere, & scribere non erubuerunt, nos
„publice falsos esse, quod Reges libe-
„ram habeant potestatem in bona Ec-
„clesiastica, ita ut de illis pro suo ar-
„bitrio disponere valeant, in eo aut
„suam ignorantiam, aut stupiditatem
„agnoscere coguntur, si enim ita lo-
„cuti fuissetus, nil contra Regis no-
„stri mandata dixissetus: ast dunta-
„taxat affirmavimus, quod omnia hæc
„bona tunc, dum publica necessitas
„instat, atque urget, sint Principis,
„atque in eo eventu non requiratur, ut
„a summo Pontifice veniam postulet:
„porro illi, qui latinam linguam callent,
„vim horum verborum intelligent: in-
„super anathemata, quæ in articulis de
„Principum Reformatione in eos inten-
„tantur, reprehendimus, addidimus ta-
„men, quod nemo, nisi prius fuerit ad-
„monitus, anathemate percelli, aut
„condemnari possit, nisi prius sit ad
„iudicium vocatus: id vero pariter de
„Rege Christianissimo intelleximus: de
„cetero ea, quæ de S. Michaelis Ar-
„changelo diximus, in sensu S. Judæ
„Apo-

„Apostoli, qui hæc scripsit, intelli-
 „genda veniunt; nam quamvis quan-
 „doque Principes, & Magistratus re-
 „prehendi possint, & debeant, quemad-
 „modum a Nathane factum, non ta-
 „men contumeliis, & maledictionibus
 „provocari valent. Denique dum pro-
 „pugnativimus, quod Regum potestas de-
 „scendat a Deo, id absolute, & sim-
 „pliciter locuti sumus, sicut Daniel
 „Propheta, & Paulus Apostolus scri-
 „pserunt: nec nobis in mentem venit
 „distinctio *mediate*, & *immediate*, neque
 „Constitutio Bonifacii, de qua si cogi-
 „tarem, utpote Gallus, commemoras-
 „sem id quoque, quod historiæ, nec-
 „non legitimæ Parisiensis Senatus ta-
 „bulæ referunt de causa, & origine il-
 „lius Constitutionis, quam idem Bonifa-
 „cius VIII. edidit, ac incipit: *unam San-*
 „*ctam*: His absolvebatur præfata Apo-
 „logia. (*)

Sæcul. XVI.
 A.C. 1563.

§. XLI.

(*) De illa ipsemet Sarpinus fatetur, quod
 per illam nec quicquam fuerit imminutum de
 Patrum ab Oratoribus alienatione, sed hoc
 ipso auctum magis; quod esset (ita ferebatur)
 non excusatio erroris admitti, sed potius in eo
 defendendo obstinatio, unde crebri, varique
 non tam contra Oratores, quam contra Re-
 gum ipsum sermones: quales autem fue-

Hist. Eccles. Tom. XLVI. Ll rint

Sæcul. XV.
A. C. 1563.

§. XLI.

Ejusdem Oratoris epistola ad Lotharingium Cardinalem Romam transmissa.

Mem. du
Conc. de
Trente
pag. 449.

Ferrerius nondum contentus acerbo hoc scripto, quod postea unacum sua oratione typis vulgare non erubuit, in-
super

unt hi sermones, Pallavicinus, & Raynalus ex testibus coevis referunt: *acerbissima, inquit hic, atque ingrata Patribus accidit hæc Ferrerii Oratio, eam enim habitam ut discordiam sereret, fœdusque omne cum Ecclesia abrumperet, Concilii Præsides significarunt Borromæo Cardinali vigesima tertia Septembris: cum vero communis omnium esset opinio, nulla illum Regia mandata ad hæc edicenda accepisse, sed præcipiti animi impetu ea effudisse, Ferrerius subjunxit, protestationem suam conditionatam esse, si quid contra libertatem Ecclesiæ Gallicanæ diceretur: verum ille Ecclesiam Gallicanam non liberam, sed servam instar Anglicanæ esse affectabat, quare monuit illum Legatus, quod abhorrentia a ratione, & æquitate lixisset, insuper simul flagitavit, ut postrema Regis mandata exhiberet, quæ Collegis, vel etiam Synodo ostenderentur: cumque de intermittendo sive suspendendo Concilio, vel ejus impediendo sine ageretur, censuere Legati, interruptionem Synodi extremum malorum, quod maxime de-*
fugien-

Sæcul. XVI.
A. C. 1563.

super etiam ad Cardinalem Lotharin-
 gium, qui Romam discesserat, epistolam
 his verbis conceptam perscribit: „Plu-
 „res in sinistram partem acceperunt
 „meam oppositionem contra articulos
 „de Reformatione Principum, quinimo
 „audent dicere, quod ad hoc nullo Re-
 „gis mandato instructus fuerim: infu-
 „per nonnulli etiam Theologi orationem
 „meam tanquam hæreticam, aut sal-
 „tem de hæresi suspectam, scandalosam,
 „& piarum aurium offensivam tradu-
 „cunt, ac jactitant, quod tunc, cum il-
 „lam pronuntiarem, hi eandem scriptis
 „mandarint, quamvis illam postea in
 L 1 2 „mul-

*fugiendum erat, parituram, nec Præsidis Fer-
 rerii consilium admittendum, a quo manifeste
 Concilium Gallicanæ nationis expetebatur, ubi
 Rex caput Ecclesiæ Gallicanæ instar Anglicanæ
 pronuntietur, foedere inito cum Michaeli Ho-
 spitalio Gallici Scrinii Præfatio, cum quo ab-
 rumpendæ veteris cum Romana Ecclesia conjun-
 ctionis occasionem quærebat, ac simul Ecclesiasti-
 cis ditari spoliis, Gallosque a Sedis Aposto-
 licæ obsequio divellere: hinc occasionem ex capite
 quinto Et trigesimo sexto nuncupandæ protesta-
 tionis captatam, quæ quoniam ipsum etiam pu-
 duit auctorem, cum postea scripto exarratam
 Legatis tradidisset, in multis immutatam pa-
 lam omnes sunt opinati.*

Lo-
nam
acerbo
um sua
it, in-
super
Raynal-
rbißima,
idit hæc
discor-
lesia ab-
nt Bor-
tembris:
, nulla
accepiße,
Ferre-
conditio-
Ecclesiæ
um Gal-
Angli-
Legati
cequitate
na Regis
tiam Sy-
mittendi
vediendo
ptionem
xime de-
fugien-

Sæcul. XVI. „multis variatam (*) typis edidissent,
A. C. 1563. „quapropter ipſus illam edere coactus
 „ſum, ut quivis exinde dignoſcere poſ-
 „ſit, quatenus Regem meum cum
 „Angliæ Rege contulerim, anve eun-
 „dem ab Eccleſiæ Romanæ obedientia
 „ſubtrahere voluerim, atque dixerim,
 „quod Reges pro ſuo arbitrio Eccleſiæ
 „bona rapere poſſint: cum igitur mini-
 „me dubius ſim, quod contra me ad E-
 „minentiam veſtram multa fuerint per-
 „ſcripta, hinc orationem meam fide-
 „calamo deſcriptam tranſmitto, ut ju-
 „dicia illorum, qui me calumniis ob-
 „ruere fatagunt, de ignorantia, ac culpa
 „convincere valeam: rogo itaque Emi-
 „nentiam veſtram, ut hoc ſcriptum per-
 „legere velit: inſuper paratus etiam
 „ſum, imo firmo etiam animo confi-
 „tui, quod orationem meam omnibus
 „illam perlegere cupientibus commu-
 „nicare velim, eam vero ſpeciati-
 „veſtræ

(*) Siquid variatum, ſane variationes riſa dignæ ſunt illæ, quas Sarpius his verbis enarrat: *queritur Ferrerius, multa contra ſuam mentem expreſſa, nominatim, quod cum ipſe leges Eccleſiaſticas nominaret, ejus loco poſitum erat, leges ſpirituales, quodque aſſeruiſſet, Reges ad beneplacitum bona Eccleſiæ ſumere poſſe, cum dixerit tantummodo, pro cauſſa neceſſaria.*

„vestræ censuræ committo, supplex, ut
 „credere dignetur, quod non ex per-
 „verso animo illam composuerim, sed
 „unice id a me factum, ut calumniam
 „præverterem eorum, qui mihi crimini
 „dare possent, quod me præsentem per-
 „miserim, ut deliberaretur in generali
 „Concilio de tanti momenti negotio,
 „pro quo Prædecessores mei tam sa-
 „lubria decreta in Senatu promulga-
 „runt.„ Hæc Ferrerii epistola data est
 die vigesima secunda Septembris.

Sæc. XVI.
 A.C. 1563.

§. XLII.

*Alia ejusdem Ferrerii epistola ad eun-
 dem Cardinalem.*

Cum Ferrerii oratio gravem pene om- *Mem. l. c.*
 nium indignationem excitasset, ac *p. 503.*
 ipsemet edoctus fuisset, quod ad Car-
 dinalem Lotharingium, ut hac de re
 prius certior fieret, plures scripssent,
 hinc aliam adhuc epistolam die vigesi-
 ma tertia Septembris transmisit, hunc
 in modum: „Perlectis articulis de re-
 „formatione Principum, ac perpen-
 „satione injuria, quæ inde in avita Regni jura,
 „atque Ecclesiæ Gallicanæ libertates
 „redundaret, si id in generali Conci-
 „lio decideretur, me huic decreto op-
 „ponere statui, prout a Regia sua Ma-
 „jestate, atque ab ipsa Eminentia ve-
 „stra, priusquam Tridento discederet,
 „jussus

Sæcul. XVI. „jussus fueram : cum autem meam op-
 A.C. 1563. „positionem interponere non potuissem,
 „nisi res ab adventu Franciæ Orato-
 „rum in Synodo gestas enarrarem, at-
 „que præcipua capita primæ orationis
 „a sua Eminentia, cum exciperetur,
 „habitæ in memoriam revocarem, si-
 „mulque antiquæ libertatis, quam Ec-
 „clesia Gallicana prætendit, funda-
 „menta stabilirem, hinc mirum sane
 „non est, quod imbecilliores quidam
 „meum Zelum sinistre interpretarentur,
 „ac meam agendi rationem male ver-
 „terent, quamvis in nulla re me mea re-
 „darguat conscientia, nec quicquam
 „a me dictum, vel factum jure repre-
 „hendi posse existimem : ea vero, quæ
 „in mea oratione adversarios meos a-
 „cerbius offendebant, erant verba se-
 „quentia: *Reges Christianissimi*, qui sunt
 „Gallorum, & totius *Gallici Regni Do-*
 „mini, *impediri nequeunt, quo minus om-*
 „nia bona, & *subditorum etiam Ecclesiu-*
 „slicorum proventus in urgente Regni ne-
 „cessitate sibi vendicent: inquit autem
 „illi, me his verbis inferre voluisse,
 „quod Pontificis potestas ad hoc non
 „requiratur, ut proin sic impedire stu-
 „duerim licentiam, quam Eminentia
 „vestra pro Rege a Papa se obtenturum
 „sperabat, perinde ac si hæc licentia
 „in *urgentissima Regni necessitate* esset ne-
 „cessa-

„cessaria, ac in præsentî vicissitudine, Sæcul. XVI.
 „in qua hodiedum Franciæ res consti- A.C. 1563.
 „tutæ sunt, non referrentur ad hanc
 „clausulam: porro circa beneficiorum
 „pluralitatem pauca nonnisi data occa-
 „sione memoravi, prout ad Regem per-
 „scripsi: si verò Eminentia vestra præ-
 „sens fuisset, etiam mentionem insper-
 „sisset de Cardinalibus: at de iis æ-
 „que, ac de Pontifice nonnisi honori-
 „fice, ac reverenter locutus fuisset, juxta
 „Regiæ suæ Majestatis intentionem.,

§. XLIII.

*Ferrerii querelæ contra primum Le-
 gatum.*

Nequidem hisce literis contentus Fer- *Pallav. l. 23.*
 rerus, ipsum etiam primum Sy- *c. 1. n. 12.*
 nodi Legatum adiit, questus, quod in *§ 13.*
 suspicionem traheretur, perinde ac si
 absque Principis sui mandato hæc egis-
 set, ac dixisset: quamprimum vero una-
 cum Legato exierat, junctim cum Pi-
 braco ad Franciæ Regem perscripsit,
 data epistola die vigesima quinta Se-
 ptembris.

§. XLIV.

*Pibraci, & Ferrerii epistola ad
 Regem.*

In hisce literis Regi hæc exponebant. *Mem. p. 505*
 „Die decima octava præteriti Mensis

Ll 4

„man-

Sæcul. XVI. „mandata accepimus, eaque juxta
 A.C. 1563. „Majestatis vestræ jussa Lotharingio
 „Cardinali exhibuimus: dum vero li-
 „teras a sua Majestate ad Præsules da-
 „tas tradidimus, illos vestro nomine
 „hortati sumus, ut firmi in Concilio per-
 „sisterent, atque ad Ecclesiæ incremen-
 „tum operam suam impenderent: ve-
 „rum eorum plures minus exacte hæc
 „jussa exequiebantur, eoquod illa ad-
 „huc die paulo ante, vel paulo post
 „Lotharingii Cardinalis discessum Ebro-
 „dunensis Archiepiscopus, Episcopi
 „Senesensis, Sagiensis, Metensis, Ven-
 „netensis, Vinciensis, & Abricanus in
 „Gallias reverterentur: insuper Vabra-
 „rum Episcopus supremum Magistrum
 „Fratrem suum Melitam visum ibat, &
 „antea septimo, vel octavo Mense San-
 „Papulientis, Corisopotanus, Conve-
 „nensis Episcopi unacum Cisterciën-
 „sium Abbate Romam profecti sunt,
 „nec minus postea Ebroicensis, Mel-
 „densis, Suessionensis, Dolensis, Ce-
 „nomanensis, & Tutellensis Episcopi
 „unacum Lotharingio Cardinale ad
 „eandem urbem contenderunt. Deni-
 „que Parisiensis Episcopus, a Regia sua
 „Majestate, ut fertur, abeundi venia
 „obtenta pariter discessit, adeo, ut
 „nunc Tridenti unice commorentur Se-
 „nonensis Archiepiscopus, & Lectora-
 „nus,

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

„nus, Cabillonensis, Sanctonensis, Mi-
„matensis, Virodunensis, Nemaufinus,
„& Vaurenſis Episcopi unacum Clara-
„vallenſi Abbate; haud enim compu-
„tari meretur Andegavenſis Episcopus,
„qui periculose decumbit.

„De cetero, quamdiu Tridenti egi-
„mus, nunquam in Concilio proposita
„est caussa de Matrimonio defuncti Na-
„varræ Regis; „ si vero de ea mentio
„fuiſſet facta, mox Maſtatem veſtram
„certiorem reddidiſſemus: equidem ea
„res Romæ in deliberationem venerat,
„prout Maſtatis veſtræ Miniſtri in hac
„Aula degentes absque dubio retulerunt:
„porro quamprimum Maſtatis ſuæ li-
„teras recepimus, Legati mox articulos
„de Principum reformatione corrigi præ-
„ceperunt, ac priusquam fuerant pro-
„poſiti, Patres circa alia reformationis
„capita ſuas edicebant ſententias: qui-
„busdam vero de illis haud ultra men-
„tionem fieri exiſtimantibus noſtram
„oppoſitionem juxta Regiæ Maſtatis
„ſuæ juſſa concinnare cœpimus, usque
„dum Legati hoſce articulos rursus ex-
„hibere cogerentur, ubi ex centum quin-
„quaginta Præſulibus tum in Synodo præ-
„ſentibus juxta Legatorum relationem
„plusquam centum etiam ſcripto promi-
„ſerunt, quod circa nullum Reformatio-
„nis articulum opinionem ſuam promere
„vellent,

Sæcul. XVI.

A. C. 1563

„vellent, nisi prius proponerentur ea,
 „quæ Principum emendationem concer-
 „nunt: quod tamen contra omnes leges
 „Divinas, & humanas factum, & qui-
 „dem cum majori severitate, ac antea,
 „quamvis contrarium illis persuadere co-
 „nati fuerimus: ut autem sua Majestas
 „desuper judicium ferret, ideo ad eam
 „omnes hosce articulos transmittimus,
 „in quorum postremo reperiet, quod Sy-
 „nodi Patres non modo Regum vitia cor-
 „rigere præsumant, sed etiam eis adi-
 „mere velint avita illorum privilegia,
 „quæ in prima propositione erant re-
 „servata.

His dictis Oratores suam agendira-
 tionem vendicant, & quid exinde or-
 tum, enarrant, tandemque concludunt,
 quod nova Majestatis suæ jussa præsto-
 lentur, ut, quid agendum, scire pos-
 sent: interea vero declarant, quod haud
 ultra Congregationibus interfuturi sint,
 donec aliter jussi fuerint.

§. XLV.

*Articuli de Principum reformatione
 in Concilio propositi.*

Ceterum articuli de Principum re-
 formatione, contra quos Galli ad-
 eo tumultuabantur, erant numero tre-
 decim, in quibus hæc sanciebantur.

I. Judi-

Sæcul. XVI,
A. C. 1563.

I. „Judices Fori secularis de perso-
„nis Ecclesiasticis non judicent, etiam si
„ambigeretur de titulo Clericatus, &
„licet ipsi consentiant, aut rebus im-
„petratis renuntiaverint, vel quacun-
„que alia de causa, etiam sub prætextu
„publicæ utilitatis, aut servitii Regii,
„neque procedere possint in causis assa-
„sini, sive licariatus, nisi vere, &
„proprie ejusmodi sit, & id notorie
„constet, & in ceteris casibus lege per-
„missis id non faciant, nisi præcedente
„Ordinarii declaratione.

II. „In causis spiritualibus, matri-
„monialibus, hæreseos, decimarum,
„juris patronatus, beneficialibus, ci-
„vilibus, criminalibus, & mixtis, quo-
„cunque modo ad forum Ecclesiasticum
„pertinentibus, nec super personis, nec
„super bonis, decimis, quartis, aut
„aliis portionibus ad Ecclesiam spectan-
„tibus, aut super beneficiis patrimonia-
„libus, feudis Ecclesiasticis, jurisdic-
„tione Ecclesiarum temporali, Judices
„temporales se immisceant, nec in pe-
„titorio, nec in possessorio, sublata qua-
„cunque appellatione, sive ob prætex-
„tum denegatæ justitiæ, sive tanquam
„ab abusu, sive quia impetratis renun-
„tatum sit: utque ii, qui in supradi-
„ctis causis ad forum sæculare recur-
„serint, excommunicentur, & juribus
„pri-

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

„priventur, quæ in ipsis iis compete-
bant, atque idem etiam in causis in
„quacunque instantia pendentibus ob-
„servetur.,,

III. „Seculares etiam Auctoritate
„Apostolica, aut consuetudine imme-
„morabili Judices in causis Ecclesia-
„sticis non constituent, & Clerici, qui
„ejusmodi officia a laicis accipient, e-
„tiam vigore cujuscunque privilegii, ab
„Ordinibus suspendantur, beneficiis,
„& officiis priventur, & ad ea sint in-
„habiles.

IV. „Secularis Judici Ecclesiastico
„non præcipiat, ne excommunicet sine
„licentia, aut ut revocet, aut suspen-
„dat excommunicationem fulminatam,
„nec eum prohibeat ab examinando,
„citando, & condemnando, aut ne ap-
„paritores, & executores proprios ha-
„beat.

V. „Imperator, Rex, aut quisvis
„Princeps edicta, aut statuta sancire
„non valeat ad causas, aut personas
„Ecclesiasticas quovis modo pertinen-
„tes, neque se admisceat eorum perso-
„nis, causis, jurisdictionibus, aut tri-
„bunalibus, etiam ne inquisitionis qui-
„dem: verum iidem brachium seculare
„Judicibus Ecclesiasticis præstare te-
„neantur.,,

VI.

VI. „Temporalis jurisdictio Eccle- Sæcul. XVI;
 „fiasticorum, etiam cum mero, aut A. C. 1563.
 „misto imperio, non turbetur, neque
 „eorum subditi in causis temporalibus
 „ad tribunalia secularia trahantur.

VII. Ne quis Princeps, aut Magi-
 „stratus promittat per schedulam, aut
 „aliud scriptum, aut spem faciat obti-
 „nendi aliquod beneficium in Dominio
 „suo positum, nec id impetrare valeat
 „a Prælatiis, aut Capitulis Regularium,
 „& qui ea ratione aliquod obtinuerit,
 „privetur, & inhabilis fiat.

VIII. „Manum injicere non possint
 „in fructus beneficiorum vacantium,
 „prætextu custodiæ, juris patronatus,
 „aut protectionis, aut ut discordiis ob-
 „viam eant: neque in iis Oeconomos,
 „aut Vicarios constituent; & seculares,
 „qui ejusmodi officia, & custodias ac-
 „ceptaverint, excommunicentur; Cle-
 „rici vero ab ordinibus suspendantur,
 „& beneficiis priventur.

IX. „Ecclesiasticos non adstringant
 „ad solvendo census, vectigalia, de-
 „cimas, portoria, subsidia, etiam ap-
 „pellatione doni, aut commodati, sive
 „de bonis Ecclesiæ, sive patrimoniali-
 „bus, exceptis iis provinciis, ubi ex
 „antiquissima consuetudine ipsi Eccle-
 „siastici in publicis comitiis interve-
 „niant ad subsidia tam laicis, quam Ec-
 „clesia-

Sæcul. XVI. „clesiasticis imponenda, contra infide-
A.C.1563. „les, aut ob alias urgentissimas necessi-
 „tates. „

X. „Manum non injiciant in bona
 „Ecclesiastica, mobilia, aut soli, va-
 „fallos, decimas, aut alia jura, ne-
 „que in bona communitatum, aut pri-
 „vatorum, in quæ Ecclesia aliquod jus
 „habet, neque pasqua, aut gramen in
 „terris, & possessionibus Ecclesiæ elo-
 „cent. „

XI. „Literæ, sententiæ, & cita-
 „tiones Judicum Ecclesiasticorum, præ-
 „cipue vero Curix Romanæ, simul at-
 „que exhibitæ fuerint, sine exceptio-
 „ne intimentur, publicentur, & exe-
 „cutioni mandentur, nec aut ob hanc
 „rem, aut pro capienda possessione be-
 „neficiorum, opus sit requirere consen-
 „sum, aut licentiam, quæ *Exequatur*,
 „aut *Placet*, vel quovis alio nomine
 „appellari solet, ne prætextu quidem
 „occurrendi falsimoniis, & violentiis,
 „præterquam in arcibus, & in iis be-
 „neficiis, ubi Principes respectu tem-
 „poralium agnoscuntur: quod si quis
 „metus sit aut falsitatis literarum, aut
 „magni alicujus scandali, & tumultus
 „poterit Episcopus tanquam Delegatus
 „Apostolicus statuere, quod factò opus
 „erit. „

XII.

XII. „Principes, & Magistratus di-
 „versari non sinant officiales suos, fa-
 „mulos, milites, equos, canes, in ædi-
 „bus, aut Monasteriis Ecclesiasticorum,
 „neque ab iis quidquam pro victu, aut
 „transitu extorqueant.

XIV. „Quod si aliquod Regnum,
 „provincia, aut locus, prætendat se ad
 „quidquam supradictorum non teneri,
 „virtute privilegiorum a Sede Aposto-
 „lica, quæ actu observentur: hæc
 „Privilegia exhibeantur Pontifici, infra
 „annum post finem Concilii, quæ ab il-
 „lo, secundum merita Regnorum, aut
 „Provinciarum, confirmentur, & anno
 „finito, nisi exhibita fuerint, nullius vi-
 „goris intelligantur.

§. XLVI.

*Ex Lunensis Comitis impulsu rursus a-
 dum de clausula: Legatis pro-
 ponentibus.*

Post hæc Lunensis Comes rursus quæ-
 sitionem de clausula hac, proponen-
 tibus Legatis movebat, eamque juxta i-
 terata Regis Catholici Domini sui man-
 data supprimit petebat, exponens, Re-
 gem suum considerasse, quod ipse, cum
 tam magnam Orbis Christiani partem
 possideret, se obstringi crederet, ne dici
 posse permetteret, ætate sua inductam
 fuisse

Sæcul. XVI.
 A.C. 1563.

Pallav. hist.
 Conc. Trid.
 l. 23. c. 2. n. 1.

Sæcul. XVI.
A. C. 1563.

fuisse clausulam, qua Conciliis deinceps celebrandis gravissimum sane detrimentum inferri posset: cum enim Regi ostensum fuisset Legatorum scriptum, neutrum ex eorum consiliis ipsi placuit; nam nec probabat promissam eorum declarationem, quam in fine Synodi addere pollicebantur, cum fieri posset, ut aliqua fieret mutatio, ob quam hæc promissa dilucidatio in oblivionem veniret, atque ea clausula intacta remaneret: nec etiam Regi satisfacit alterum consilium, quod Moronus Cardinalis cum Cæsare iniisse dicitur, eratque illud, ut Oratoribus, prius petita a Legatis proponendi facultate, etsi hi recusarent, liceret tamen suas semper res proponere: nam præterquam quod hac ratione Patrum libertas imminueretur, insuper ejusmodi petitiones, ac concessionem aliunde potius ad res pro rogandas, atque ad nova obstacula excitanda conferrent.

§. XLVII.

*Iterata Comitis petitio de tollendis
hisce verbis.*

Pallav. n. 2.

His addebat Comes, quod re ita pensata Rex ejus Dominus denuo præcepisset, ut controversam hanc clausulam tolli, & claram declarationem fieri peteret, id vero si Patres renue-
rent,

rent, solemni ritu suam oppositionem interponeret: Verum hæc Regis jussa successu caruere, nam Comes quidem declarationem a suo Principe exoptatam petebat, atque a Legatis sæpius etiam importune responsum exigebat, imo hac super re frequentes ultro, citroque mittebantur literæ, crebraque habebantur consilia, nihilominus una ex parte Legati cedere renuebant, Comes vero altera ex parte vanas de sua oppositione minas jactitabat.

§. XLVIII.

Congregationes circa viginti, & unum articulos.

Die sexta Septembris Legati illos viginti, & unum articulos de reformatione proponentes declarabant, quod altera die Congregationibus initium daretur: porro hi Patrum conventus ob sententiarum diversitatem minus sedati erant, ac præprimis Lotharingius Cardinalis singulos hosce articulos ordine suo percurrens circa primum de electione Episcoporum petiit, ut ibi, ubi dicebatur, *dignos* esse eligendos, poneretur *digniores*, ac proin decideretur, quod electio nonnisi de dignioribus fieret: cum vero in hoc articulo additum esset, cuncta *gratis* esse expedienda, Lotharingius affirmavit, auferenda non esse

Hist. Eccles. Tom. XLVI. M m emo-

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

Sarp. p. 733.
Pallav. l. 23.
v. 3. n. 1. 5.
et 6.

Sæcul. XVI. emolumenta Cardinali proponenti, nec
A.C. 1563. unius anni proventum Pontifici, sed
 deliberandum esse de aliis lucris eorum, qui nihil laboris impendebant: transiens vero Lotharingius ad alios articulos circa quartum ita edixit: „haud
 „congruit, quod Episcopis tribuatur
 „facultas prohibendi omnino concionem
 „cuius Regularium, cum satis esset,
 „quod istis haud liceret suis in templis
 „concionari, nisi prius ab Episcopis examina-
 „rentur: porro quoad sextum caput, quod a
 „Canonicorum Collegiis immunitatem auferebat, ita differuit:
 „nulla pestis a me magis noxia reputatur,
 „quam huiusmodi immunitas, cum plura membra
 „sine capite monstrum evadant: interim unica immunitas
 „æqua, ac sancta est, illa nimirum, qua quispiam
 „eximitur a potestate Episcopi in fide suspecti: porro
 „immunitatis perpetuæ tres causæ extiterunt,
 „quarum una peculiaris in Gallia fuit avaritia
 „cujusdam Antipapæ, scilicet illius Clementis
 „septimi schismatis tempore creati, qui inter
 „veros Pontifices non connumeratur: aliam vero
 „causam suppeditavit complurium Episcoporum
 „sordida, aut cupiditas, qui pro pecuniis suam
 „jurisdictionem Canonicorum capitulis divendebant:
 „tertia denique causa inde ortum traxit.

„xit, quod omnes Canonici præcis tem-
 „poribus in Gallia monachi fuerint,
 „quibus præerat proprius ipforum Ab-
 „bas, vel Præful, quod tamen hodie-
 „dum non observatur in capitulis ex-
 „emptis, quoniam Canonici non sunt
 „regulares: præterea frivola adducitur
 „ratio, quod immunitas ab ipsa funda-
 „tione originem traheret, nam funda-
 „tionis tempore Canonici erant Mona-
 „chi, suisque summis moderatoribus
 „subdebantur, interim magis adhuc fri-
 „vola est possessio omni memoria anti-
 „quior, cum abusus inferre detrimen-
 „tum non debeat bono usui vetustissi-
 „mo, qui præcesserat: enimvero aut
 „cunctis immunitas concedatur, aut
 „cunctis auferatur, aut ab omnibus jus
 „commune servetur: interim mihi pla-
 „cet, ne quid agere liceret Episcopis si-
 „ne Clericorum Collegiis, ubi Canoni-
 „ci admodum digni eliguntur, prout jus
 „postulat, sed id temporis mihi non pro-
 „batur, propterea, quod sæpe hodie
 „viles, ac inepti ad beneficia assuman-
 „tur. „ His dictis circa nonum arti-
 „culum, in quo agebatur de pœnitenti-
 „is, idem Cardinalis auctor exstitit, ut
 „a summo Pontifice constituerentur sin-
 „guli in singulis Provinciis Pœnitentia-
 „rii, ad publicas pœnitentias imponen-
 „das secundum Provincialium Synodo-

Sæc. XVI.
A.C. 1563.

rum decreta. Tandem in decimo no-
no, in quo agebatur de conferendis Sa-
cerdotiis, animarum curam habentibus,
minime comprobabat, ut ea per con-
cursum concederentur, ne induceretur
in Ecclesiasticos quoddam petitionis ge-
nus, qua declaretur, eum, qui peteret,
esse dignissimum, ideo putabat edi-
ctum vulgandum, quo monerentur om-
nes, ut, si quis idoneum quempiam
agnosceret, illum nominaret, postea ve-
ro eos, qui descripti, & oblati essent,
examinandos, & eorum optimum eli-
gendum dicebat.

§. XLIX.

*Varie aliorum Præfulum sententia
circa idem argumentum.*

Alter a Lotharingio verba faciebat Al-
lerus Hierosolymitanus Patriarcha,
qui de suo articulo differens minime
approbat, quod omnes Capitulorum,
& Collegiorum Ecclesiasticorum immu-
nitates tollerentur: ecquidem de ali-
quorum immunitatibus id admittebat,
non tamen de iis collegiis, quæ illas
possidebant aut ex fundatione, aut ex
concordatis, quæ inter partes jureju-
rando firmata Sedes Apostolica compro-
baverat: interim nec in hac re quid agen-
dum agebat, aliorum rationibus *haud
prius*

Sæc. XVI.
A.C. 1563.

prius auditis, ne se ostenderent Episcopi
judices in propria sua causa; cum earum
pleræque concessæ fuerint a Gregorio
VII., & Innocentio III. viris sapientissi-
mis. Postea Archiepiscopus Hydrun-
tinus in primis cohortatus est, ut ibi,
cum fas non esset ulli potestati, auctori-
tatem Pontificiam coarctare, appone-
retur universalis clausula, *salva in om-
nibus Apostolicæ Sedis auctoritate*. Por-
ro idem Præsul in decimo octavo ca-
pite rejecit prohibitionem plura sacer-
dotia obtinendi, affirmans, id repugna-
re canoni, *de multa*, & Conciliis Lug-
dunensi, & Lateranensi: hac autem le-
ge multos nobiles absterrendos esse di-
cebat ab Ecclesiastica vita ineunda.
Demum Granatensis Archiepiscopus
circa nonum caput Lotharingii senten-
tiam laudabat de constituendo *Poeni-
tentiario* in singulis Episcoporum Eccle-
siis: Paulus vero Æmillius, Verallus
Caput-Aquensis Episcopus quoad quin-
tum caput, ubi præcipue lex ferebatur
de causis criminosis adversus Episco-
pos, petiit, ut eorum causæ extra ur-
bem manu Pontificis signarentur:
insuper edixit, quod earundem co-
gnitio spectet ad Synodos Provincia-
les, prout statutum est in Canone,
quorundam distinct. 24. & Can. *quam-
vis* 6. q. 2. tametsi postea sententiæ

M m 3 pro-

Sæcul. XVI.
A.C. 1563
pronuntiatio ad Pontificem non spectaret. Ceterum idem Præsul in decimo nono capite improbabat, habendam esse ab Episcopis, & a Pontifice electionem ad Paræcias ex iudicio examinantium, cum fidendum non esset aliorum conscientia in re tanti momenti, qualis esset animarum cura demandanda: denique in vigesimo primo, ubi cuncta prima iudicia concedebantur Ordinariis, petebat, ut causæ majores exciperentur.

§. L.

*Opposita aliorum Præfulum opinio
circa exemptiones*

*Pallav. c. 3.
n. 18. & 22.*

Postea Mutius Callinus Archiepiscopus Jadrensis, quoad primum caput opinatus est, Episcoporum examen esse instituendum, prout post multos annos Clemens VIII. fieri iussit: præterea idem Archiepiscopus petiit, ut decerneretur, ne quispiam a Pontifice ad Episcopatum promoveretur, nisi prius ad id comprobatus ab Episcopo suæ Dioceseos, aut a Legato Apostolico illius Provinciæ fuisset. Insuper Bartholomæus a Martyribus Archiepiscopus Bracarensis in sexto dissensit a Patriarcha Hierosolymitano, dicens, quod excipere immunitates ex foundationibus ortas idem esset, ac nihil curare monstrum

strum enatum cum pede adnexo ipsius capiti, aut non corrigere institutionem nosocomii, quod ea ratione conditum esset, ut a medico nunquam inviseretur: econtra vero Caspar a Fosso Rhegiensis Archiepiscopus obstitit, ne univ.erse delerentur immunitates Collegiorum: tandem eadem libertate ceteri Præfules suas quisque sententias proferebant, unde Congregationes usque ad secundam Octobris diem protrahebantur: porro omnium postremus verba faciebat Pater Laynesius supremus Jesuitarum Moderator, cujus omnia verba ob raram prudentiam plurimi habebantur, si exceperis ea, quæ circa Sedis Apostolicæ jura edixerat, quæ plus æquo exaggerasse videtur: itaque præprimis ita perorabat: „ Tria generatim expetenda sunt in propositis „decretis I. major fervetur brevitatis, II. minor fiat correctio antiquorum Canonum. III. Statuantur sanctiones facilius executionis: quod autem spectat ad hoc postremum, in eo lex a Deo lata differt ab ista, quam homines sanxerunt, quod in prima tanta moderatione opus non sit, propterea quod Legislatores ipse vires suppeditet ad eam custodiendam: altera autem normam capere debet a viribus, quæ adsunt, cum eas augere non possit in

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

Pallav. n. 30.

Sæcul. XVI „subditis auctor legis: interim Eccle-
 A.C. 1563. „siastici non accusantur ab adversariis

„ob defectum, sed ob violationem bo-
 „norum Canonum: de cetero mihi vi-
 „detur reliquorum omnium Clericorum
 „umeros premi, Episcoporum hume-
 „ris ne tactis quidem, nam continentur
 „in illis disciplinæ legibus multa adver-
 „sus Pontificem, Cardinales, Archidia-
 „nos, Canonicos, & Parochos regula-
 „res; adversus Episcopos autem nihil.

His universim propositis Laynesius ad
 peculiaria descendit, & in quinto capi-
 te, ubi de Synodis Provincialibus age-
 batur, considerabat, quod illæ non si-
 ne magnis difficultatibus cogi possint,
 ac brevi subsequaturæ sint propriæ Na-
 tionum Synodi cum gravi Ecclesiæ pe-
 riculo: „ Mihi, ait ille, non probatur
 „certum tempus Oecumenicis Conci-
 „liis præscriptum; hinc enim speciem
 „obtendent contumaces ad provocan-
 „dum a sententiis & decretis Romani
 „Pontificis ad futurum Concilium, a-
 „deo, ut tollatur obedientia, & unitas
 „christianæ Reipublicæ: porro de sex-
 „to articulo, ad immunitates pertinen-
 „te, censeo, non cum omnibus Cleri-
 „Collegiis eodem pacto agendum, Hi-
 „spanica ecquidem subdi possunt Epif-
 „copis utpote integritate vitæ præstan-
 „tibus, præsertim cum id Philippus Rex
 cupiat:

„cupiat: alia tamen ratio ineunda est,
 „ubi Episcopi sunt hæretici, aut infa-
 „mes: insuper summopere curandum
 „videtur, ut per leges certum quid sta-
 „tuatur de Episcoporum suppellectili, ac
 „comitatu, necnon de modo, quo hi
 „cum consanguineis se gerant, quove
 „pacto his sacerdotia elargiantur: præ-
 „terea moneo, ne admittantur transla-
 „tiones Ecclesiarum, quæ ad declinan-
 „dam residentiam, laboremque fieri so-
 „lent, nec minus de pensionibus etiam
 „decretum puto edendum, quo hucus-
 „que concessæ declararentur injustæ,
 „nec in posterum aliæ, nisi rationi con-
 „sistent, concedantur: insuper suadeo,
 „ut unicum uni sacerdotium confera-
 „tur, si id congruæ sustentationi est suf-
 „ficiens, nec sufficientiæ ratio petatur
 „ex nobilitate personæ, sed ministerii,
 „cui sacerdotium destinatur; nam Ec-
 „clesia non dirigitur ad ministrorum u-
 „tilitatem, sed ministri diriguntur in
 „Ecclesiæ utilitatem: interim licitum
 „existimo, quod aliquis plura sacerdo-
 „tia possideat, si id cederet in Ecclesiæ
 „emolumentum. „

§. LI.

*Articuli examen de reformatione
 Principum ad aliud tempus
 dilatum.*

M m 5

Post-

Sæcul. XVI.

A.C. 1563.

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

Postquam Patrum sententiæ circa viginti, & unum articulos exceptæ fuerant, supererat exagitandus articulus de reformatione Principum laicorum: ast illius discussio differebatur, eoquod Cæsaris responsum nondum advenisset: die autem quarta Octobris Oratores Veneti hæc exponebant Legatis: „ cum nostra Respublica semper „ libertatem, & immunitatem Ecclesiæ „ factas tectas servaverit, profecto eadem Respublica nullatenus comprehendendi debet in Decreto, quod de Principum reformatione paratur, proinde „ reverenter petimus quorundam dierum „ dilationem, ut a Senatu percipere „ possimus, quid a nobis proponendum sit, ad nostra privilegia, consuetudines, ac generatim ad nostram auctoritatem conservandam, ne unquam „ dici possit, quod Principi obsequenti, „ ac singulariter bene merito de Sede Apostolica, illatum fuerit detrimentum, „ eodem non prius audito. „ Hanc Venetorum petitionem, ut res protraheretur, subsequeretur altera similis petitio Cæsareorum, qui dixerunt, quod velint super eo negotio solemniter rogare Concilium, atque is, qui Oratori Hispano a secretis erat, postulatum communi nomine expositurus sit.

Postea

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

Postea ex Patribus seligebantur nonnulli, qui Canones, & decreta perficerent: biduo autem post Nuntii Delphini, & ipsius quoque Cæsaris literæ Tridentum pervenere, in quibus Patres etiam invitatis Hispanis Synodum absolvere vehementer stimulabantur, atque ipsemet Cæsar se omnem suam auctoritatem impensurum spondebat, ut Synodus hac in re protegeretur. In eandem quoque sententiam perscribebat Pontifex. Legatos admonens, ut humaniter cum Franciæ Oratoribus præcipue cum Ferrerio agerent, (*) eumque

(*) Teste Pallavicino, Pontifex hæc addidit: humaniter cum Ferrerio agerent, tamen si male se gessisset . . . caverentque, ne quo certius prævideretur, quæsitum iri a Gallo justæ indignationis speciem, eo cautius procederent, ne vel tenuis color illi præberetur: eapropter haud ulterius progredierentur, cum Ferrerius is esset, qui & commodum, & damnum inferre posset, & illic, & in Gallia, cujusve opera adhuc spes erat aliquod beneficium acceptum iri: immerito igitur Continuator effatus, juste irritatum fuisse Ferrerium, cum tamen ante ejus adventum omnia in Synodo tranquille agerentur, eo autem cum suis adventante nil nisi triciæ jam circa loci prærogativam, jam circa quævis tam dogmatum,

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

que potius lenitate vincere, quam justæ indignationis obtentum eidem præbere fatagerent. Verum hoc monitum erat ferme supervacaneum, quippe culpa jam erat commissa, & hi Oratores ad extrema adigebantur, nam jamjam Ferrerius admodum commotus Tridento excefferat Venetiis Pibracum invisurus: nil ergo reliquum erat, nisi quod differrent Principum correctionem, circa quam aliqua decreta edere antea decreverant: hac autem super re die decima sexta Octobris summum Pontificem certiozem reddebant.

§. LII.

Querælae contra Papam propter quædam beneficia ab eo collata.

Præsides eadem hac occasione usi summo Pontifici pariter exponebant, quod contra ipsum Tridenti murmur fuisset

tum, quam reformationis verba studiose fuerunt suscitatae. ac prior illa scandalosa sua oratione totum Concilium offendit, omnesque ferme Patres, imo ipsos etiam Gallos ad justam indignationem concitavit. Attamen Continuator, eique similes quam maxime in id incumbunt, ut tumultuum, & offensionum, quas alii inique concitant, causas in summos Pontifices, ejusque Ministros, & alterius Nationis Ecclesiasticos rejiciant.

fuisset excitatum, cum eidem quidam Sæcul. XVI.
 obloquerentur, perinde ac si quædam A.C. 1563.
 beneficia conferendo Synodi decreta
 violasset: porro percipiamus totius hu-
 jus rei seriem. Ad Lotharingii Cardi-
 nalis preces in quodam Patrum Sena-
 tu expositas Alphonsus Rossetus antea
 Comachi Antistes promotus erat ad
 Ecclesiam Ferrariensem, ita tamen, ut
 exceptis mille scutis reliqui omnes pro-
 ventus, necnon omnium beneficiorum
 a Ferrariensi Episcopatu dependentium
 collationes reservarentur Aloysio Cardi-
 nali Estensi, qui tunc ejus administra-
 tione se abdicabat: ipsi vero vigesi-
 mum quintum ætatis annum tunc at-
 tingenti tradita fuerat eodem die Eccle-
 sia Ausciensis, cujus administrationi re-
 nuntiaverat Hyppolitus Cardinalis Fer-
 rariensis, Aloysii Patruus eodem plane
 jure sibi retento, quod in Ferrariensi
 ipse Nepos retinuerat, paulo post au-
 tem idem Hyppolitus ab Ausciensi
 Ecclesia ad Narbonensem Archiepisco-
 patum transferat: porro hujus juvenis
 electio unacum tam propudiosa benefi-
 ciorum negotiatione eo magis Synodi
 Patres offendebat, quo certius pravam
 ejusmodi exemplum, quod ipsemet Pa-
 pa Canonum Protector, ac Defensor
 præbuisse accusabatur, ferme omnem
 fructum hucusque collectum irritum
red-

Sæcul. XVI.

A C 1563.

reddere, ac decretis impostero fan-
ciendis obicem ponere possent: eapro-
pter hac de re Legati cum debita re-
verentia quidem querebantur, tanto ta-
men rationum pondere, ut Pontifex fa-
cile agnoscere possent, quod hac actione
sua Synodo injuriam intulerit.

§. LIII.

*Responsum Pontificis ad hasce Le-
gatorum querelas.*

Nihilominus Pontifex rem a se ge-
stam, quantum poterat, purgare
haud prætermittebat, hæc respondens:
„Estensis Cardinalis ætate spectata jam
„idoneus habetur ad regendam Eccle-
„siam, cujusmodi est Ferrariensis, duos
„ante annos ab ipso possessa, adeoque
„in hac parte opus illi non fuit nova
„legis relaxatione: quod autem spectat
„ad fructuum retentionem, dum Eccle-
„siam renuntiabat, nondum super eo
„Decretum ullum in Synodo fuit edi-
„tum: insuper retulit Cardinalis Lotha-
„ringius, id ab ea liberum nostræ
„prudentiæ remissum iri: neque etiam
„ulla Cardinali Ferrariensi nova legis
„relaxatio fuit concessa: solum enim ille
„Aufcensem Ecclesiam in Narbonen-
„sem commutarat, hoc insuper obstri-
„ctus vinculo, ut hanc, aut alteram Lug-
„dunensem relinqueret intra tempus
„con-

„constitutum a Synodo, quæ sex men- Sæcul. XVI.
 „ses concedebat a die initæ possessionis, A.C. 1563.
 „præterea hanc Narbonensem ipse non-
 „dum obtinuerat, neque compertum e-
 „rat, quando eam obtenturus esset, Hu-
 „gonottorum causa: quamvis autem
 „adhuc Synodus a Pontifice confirma-
 „ta non esset, appositum tamen diserte
 „fuit in hisce concessionibus, ut nihil
 „per eas derogatum intelligeretur ulli
 „ejus Sancti; Lotharingius vero Car-
 „dinalis in se recepit, ut, quidquid
 „hoc in negotio ageretur, ipse, quocun-
 „que in loco peteretur, suam agendi
 „rationem vindicare vellet. (*)

§. LIV.

(*) Pallavicini animadversio hanc in rem
 facta adeo singularis est, ut merito huc ad
 vindicandum Pontificem adducenda videatur:
 In memoriam, inquit ille, non revocabant re-
 ligiosi illi Patres, opus esse, ut hæc potestas
 Ecclesiastica, cui non alia militant arma, nisi
 subditorum pietas, valde dispari severitate
 procedat, ubi dispar non solum promerito-
 rum, sed etiam potentiæ ratio est; præsertim
 cum ejusmodi Principes, cujusmodi sunt Gal-
 liæ Rex, & Ferrariæ Dux, deprecatores ac-
 cedunt pro collatione Ecclesiarum, quæ in
 ipsorum ditionibus sitæ sunt, quæque melius
 administratæ cernuntur etiam in Ecclesiastica
 disci-

Sæcul. XVI.
A. C. 1563.

§. LIV.

*Sanctio de Principum emendatione
per Cæsaris literas expeditior
facta.*

*Pallav. c. 5.
n. 1.*

Tandem Cæsaris responsum circa decretum de Principum reformatione Tridentum venerat, quod eo gratius acciderat, quo felicius hic Princeps omnes difficultates, quæ huic Sanctioni opponerentur, removeret: porro decreta erat hæc responsio ad Lunensem Comitem, qui majora semper huic decreto obstacula opponerat: itaque Cæsar huic Comiti non sine magna verborum vehementia hunc in modum rescripsit. „Aversatus semper sum violentam „tuam agendi rationem, ex qua plurimum periculi, nihil utilitatis redundat, ut proin omnes hæc oppositiones, „minæ, & protestationes, quibus alii „uli fuerunt, ipsorum nomen cunctis „odiosum reddiderint: id tamen tibi non „eo

disciplina, cum Episcopi manus Principis brachio sustinetur: etenim quemadmodum animus leges suas observat exactius, cum ipsi corpus non oblectatur; ita perfectius custodiuntur leges potestatis gerentis curam spiritus, cum potestas, quæ corpori dominatur, ipsi non resistit.

Sæcul. XVI.

A. C. 1563.

„eo ex fine significo, ut te ad id per-
 „traham, quod Regi tuo displicet; in-
 „gratum enim mihi accideret, si per e-
 „jusmodi negotium tui Principis cum
 „Pontifice amicitia violaretur eo tem-
 „pore, quo arcte omnium Principum Ca-
 „tholicorum unio Christianæ Reipu-
 „blicæ oppido necessaria est: te igitur
 „rogo, ut ad perfectam concordiam ten-
 „das, ac sedulo perpendas media quæ
 „nunc ad componendum hoc dissidium
 „propono, eaque tam tibi, quam Lega-
 „tis probari spero: suadeo itaque, ut
 „habeatur declaratio per amplissimas
 „formas, quibus significetur, quod ea
 „verba, *proponentibus Legatis*, non infe-
 „rant abrogationem jurium, institutio-
 „num, & consuetudinum Conciliorum,
 „quæ jam præterierunt, aut erunt: si
 „vero ejusmodi declaratio non impe-
 „traretur, tunc omne studium adhibe-
 „ri posset, ut Legati consentirent, qua-
 „tenus caput illud de laicorum Prin-
 „cipum correctione omnino prætermitt-
 „teretur, aut quasi per simplicem nar-
 „rationem omnia enumerarentur, quæ
 „ipsis ob libertatem, & immunitatem
 „Ecclesiasticam in eorum ditionibus
 „violatam crimini dantur: interim u-
 „niversi commoneantur Principes, ut
 „in hoc genere semetipsos reforment,
 „& in suis ditionibus illæsam relinquant
Hist. Eccles. Tom. XLVI. N n „ liber-

Sæc. XVI.

A. C. 1563.

„libertatem, & immunitatem Ecclesia-
 „sticam: porro validæ suppetunt ratio-
 „nes, quibus ad id adduci possunt Le-
 „gati: palam enim est, non solum ab
 „ipso Cæsare, sed ab Hispanis, & Gal-
 „lis onerosum illum articulum oppu-
 „gnari, quorum omnium magna ratio
 „habenda est, neque committendum,
 „ut ii, qui summam in Ecclesia catho-
 „lica potestatem obtinent, ab ipsa aut
 „alienarentur, aut saltem exulcera-
 „rentur, præsertim Hispaniæ Rex, qui
 „hactenus tanta cum laude in illius o-
 „bedientia subditos suos conservat.,
 Ceterum si ne his quidem acquiesceret
 Lunensis Comes, ipsi Cæsar suadere vole-
 bat, ut privatim potius coram Legatis,
 quam publice in pleno confesso conte-
 staretur, ut facti asperitatem modi leni-
 tas moderaretur: porro ad hæc omnia
 executioni danda Imperator suorum O-
 ratorum operam offerebat: (*) Cum
 autem

(*) Optandum foret, ut Continuator non
 mutilam, sed integram piissimi hujus Cæsaris
 orationem retulisset, ex ea enim Lector faci-
 le deprehendisset, quam longe diversam agen-
 di rationem Principibus catholicis etiam in iis
 rebus, in quibus se offensos existimant, verus
 fidei amor, ac sincerus erga Sedem Aposto-
 licam affectus inspiret. Consulatur itaque
 Pallavicinus loc. cit.

Sæcul. XVI.
A.C 1563.

autem Lunensis Comes pariter ad Romanorum Regem scripsisset, hic literis die decima quarta Octobris ad eundem datis præcepit, ut duntaxat Cæsaris Patris sui responso insisteret.

§. LV.

*Articulus de Matrimoniis clandestinis
denuo examini subiectus*

Jam die decimo tertio nova decreti forma circa Matrimonia clandestina Patribus proponebatur, in qua ad validum Matrimonium præscribebatur, ut adessent duo saltem testes, & Parochus, aut alius Sacerdos, qui assisteret, accepta sive ab illo, sive ab Ordinario ad id facultate: sublata tamen fuerat clausula, vi cujus irrita declararentur conjugia filiorum sine parentum consensu contracta: Ast Pontifex sic rescripserat: „ego tanquam unus ex „privatis hominibus censeo, quod ha- „beat Ecclesia potestatem illam, de qua „disceptatur Tridenti, porro id ipsum e- „tiam existimant viri sapientes, Romæ „a me interrogati.„ Verum his non acquiescebant illi, qui oppositam tuebantur sententiam, & præcipue Madruccius Cardinalis, sed cum opiniones ter pronuntiatæ fuissent, ac plurimis rationum momentis expensæ, adeo ut argumentum illud esset accurate

Na 2

agi-

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

agitatum, Legati confugientes ad eam
jussionem, quæ unicum erat remedium
ad amputandam dissertationum prolixita-
tatem, ex quibus ambiguitas, & di-
scordia nascebantur, præscribere sin-
gulis, ut suffragium solo ferrent verbo,
Placet, aut non placet: porro ad id ven-
tum est die vigesima sexta Octobris, ac
die postero idem continuatum, consen-
tientibus Patrum quamplurimis: ve-
rum quamvis hac in occasione Patrum
potissimi contenti essent, ut sua suffra-
gia vel ferrent vel negarent, quin suas
opiniones argumentis fulcirent, nihilo-
minus cum de articulis circa disciplinæ
restorationem, ac præcipue circa præ-
rogativam Archipræfulum supra Epi-
scopos ageretur, majori contentione
differebant.

§. LVI.

*Episcoporum scriptum contra Archi-
episcopos Legatis traditum.*

Pallav. n. 21. Hanc in rem quadraginta Episcopi
quemdam libellum a se subscriptum
Legatis tradebant, in quo petebant,
quatenus auferretur injustus usus ob-
stringendi Suffraganeos, ut sive per se,
sive per Procuratores ad Metropolita-
rum Ecclesias singulis annis, secundo
Paschatis festo, sicuti solebant, acce-
derent, cum haud ita benigne ab Ar-
chie-

Sæcul. XVI.
A. C. 1563.

chiepiscopis, eorumque Vicariis haberentur, ideo petebant, ut tantummodo tunc ad id adstringerentur, cum provincialis Synodus esset celebranda: insuper iidem, quatenus in suos quoque inferiores æquitatem præferrent, postularunt, ut eodem nexu pariter solverentur Archipresbyteri, & Parochi erga Episcopos, excepto duntaxat eo tempore, quo ad Diæcesanam Synodum celebrandam accedendi necessitas suaderet, aut cum opportunum Episcopo videretur eos advocare: affirmabant enim illi, quod huiusmodi consuetudo nonnisi a Synodis, quas sæpius per annum celebrare usuvenisset, originem traxerit, his vero nunc abolitis usus tamen conveniendi quantumvis inutilis, ac non parum molestus permaneret, quare Legati, ut tranquillius res procederet, destinarunt duos Episcopos, totidemque Archiepiscopos, qui agerent inter se, & opportunum huius rei remedium excogitarent.

§. LVII.

*Pontificis colloquium cum Lotharingio
Cardinale circa Synodum.*

Cum Legati rebus ita dispositis, adhuc dubii hæerent, an Sessionem maturare, vel potius Cardinalis Lotharingii adventum præstolari oporteret,

*Pallav. c. 6.
n. 1. & 2.*

Nn 3

de

Sæcul. XV
A C 1563

derepente Roma Pontificis mandatum accipiunt, vi cuius nihil absque præfato Cardinale aggredi iubentur: insuper Pontifex illos certiores reddebat ferme de omnibus, quæ ipse cum Cardinale contulisset, inde autem apparebat, quod vicissim utrique plene satisfactum esset: quapropter Lotharingius literas benevolentiam in Pontificem spirantes scripserat in Galliam, ubi commendabat optimam ejus voluntatem circa reformandam disciplinam, & improbabat Gallorum contestationem: præterea ejusdem Papæ studium erga Ecclesiam deprædicabat ac pariter etiam Franciæ Regem impense rogabat, ut suis Oratoribus præciperet, quatenus Tridentum confestim reverterentur, & deinceps cum majori moderatione seegerent, ac hucusque fecissent.

§. LVIII.

Lotharingius Cardinalis Roma profectus, ac Papæ literæ ad suos Legatos.

Die vigesima Octobris Lotharingius Cardinalis Roma discesserat, eadem vero die summus Pontifex prolixam admodum epistolam ad Legatos suos dabat, in qua præprimis hæc significabat: „Lotharingius præter expectationem meam mihi satisfecit, qui etiam

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

"tiam summas laudes virtuti, solertiæ
 "que vestræ attribuit, ac desiderio ple-
 "nus abiit, optans, ut Concilium finia-
 "tur: eundem ergo vobis commendo,
 "petens, ut cum eo reduce perinde a-
 "gatis, ac cum socio vestro, atque ean-
 "dem fiduciam, æstimationemque osten-
 "datis ex parte etiam erga Madruccium
 "Cardinalem: de cetero de matrimo-
 "niis clandestinis iniri concordiam opto:
 "ubi vero ea obtineri non possit, pro
 "majoris partis suffragiis res stabilia-
 "tur: porro mihi non displiceret, si
 "concederetur Episcopis facultas rela-
 "xandi, & absolvendi in rebus ad ma-
 "trimonia spectantibus, atque in aliis
 "casibus dummodo occultis, & ad fo-
 "rum contentiosum non deductis: pari-
 "ter mihi probatur, si leges disciplinæ
 "statuantur de Cardinalibus, servata
 "cum inferioribus Ecclesiasticis propor-
 "tione; confido enim, Patres nonnisi
 "rationi consentanea decreturos: insu-
 "per fiat sanctio, qua etiam Legatis a
 "latere tollatur facultas impertiendi
 "beneficia mensibus Episcoporum vā-
 "cantia, simulque *expectativæ*, seu, con-
 "cessiones primi Sacerdotii in Diæcesi
 "aliqua vacaturi, necnon cuncta *provi-*
 "*dendi* mandata, per quæ Episcopi Sa-
 "cerdotia in ipsorum mensibus vacatura
 "certæ cuidam personæ concedere ju-

Sæcul. XVI.

A. 1563

"bentur, ex Synodi arbitrio aut restrin-
 "gantur, aut irrita reddantur, quod idem
 "fiat quoad alias ejusmodi consuetudi-
 "nes, præsertim retentiones, quibus
 "Pontifices peculiaria quædam Sacer-
 "dotia sibi reservabant: insuper ea, quæ
 "sequuntur, fieri opto. I. Caussarum
 "delationes Ordinariis relinquuntur, qui-
 "busdam causis gravioribus exceptis,
 "necnon iis, quæ illustres personas tan-
 "gunt, in quibus etiam literæ, vulgo
 "*Remissoria*, ad examinandos testes ipsis
 "Ordinariis committantur. II. In exi-
 "tu Concilii cuncta Decreta, tam sub
 "Julio III. & Paulo III. sedentibus, quam
 "sub meo Pontificatu confecta, resu-
 "mantur, & meo nomine eorum con-
 "firmatio spondebitur. III. Vos ex con-
 "filio ejusdem Cardinalis Lotharingii
 "Præsules Hispanos singulatim certos
 "faciatis, quod iidem mihi satisfecer-
 "int, cum sciam, quod omnes opti-
 "mo Religionis studio operam suam na-
 "vaverint, hinc spondeo, me eos, si
 "quibusdam ipsorum postea libuisset Ro-
 "mam pergere, libenter amplexaturum,
 "& juxta rerum opportunitatem
 "beneficiis affecturum: insuper idem si-
 "gnificetur Episcopo Mutinensi, aliis-
 "que Italis, qui verentur, ne parum
 "grati sint mihi, propter dissensiones
 "quoad residentia Decretum suscitatas.

,,præ-

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

præterea exorentur Archiepiscopus
Hydruntinus, & Episcopus Parmensis,
ut omni studio conferant operam suam
ad Synodum, quamprimum fieri poterit,
absolvendam.,

Mittebatur hæc epistola die vigesima
prima Octobris unacum literis Cardinalis
Borromæi, qui singulos hosce articulos
explicabat, simulque satisfaciebat illis,
quæ in libello per Vicecomitem Roma
allato continebantur.

§. LIX.

*Pontificis diploma circa clausulam:
Proponentibus Legatis.*

Ceterum, ne Lunensis Comes declarationi,
quam circa clausulam *Proponentibus Legatis*
petierat, rursus nova opponeret
obstacula, hinc brevius, magisque
expeditum consilium fore Romæ
censebatur, si ipsemet Pontifex hanc
declarationem ederet: idcirco variae
formulæ confectæ sunt, quæ omnes
tandem in eam priorem recidebant, quam
etiam Cæsar excogitaverat, vi cujus
declaretur, quod per hæc verba nihil
cuiquam juris additum, aut detractum
censeatur de facultate petendi, agendi,
aut dicendi ea, quæ secundum vetera
Concilia, & Canones erant antea in
ipsius potestate: nusquam tamen ibi
usurpabatur verbum *proponendi*. Ceterum

*Pallav. e. 60
num. 5.*

N n 5

terum

Sæc. XVI

A. C. 1563.

terum hac de re Pontifex iussit sex diplomatum exempla Romæ dictari, eaque ad Legatos mitti, ut pro suo arbitratu ex his maxime opportunum selegerent: ipsi vero brevissimum selegerrunt, & per Oratorem Lusitanum illud ad Lunensem Comitem detulerunt, qui tamen illud acceptare præprimis renuit, eoquod in illo id, quod optabat expressum, non legisset, tametsi hæc forma, quantum desiderare poterat, ampla fuisset & Lusitanus, ac Cæsariani fassi essent, diploma sibi probari: denique post multas altercationes convenere, ut declaratio non a Pontifice, sed ab ipso Concilio fieret.

§. LX.

Contentio circa primam causarum cognitionem inter Legatos, & Lunensem Comitem.

Pallav. n. 6. Legati adhuc aliam controversiam cum Lunensi Comite expedire cogebantur circa articulum, qui tangebatur primam causarum cognitionem, seu ut vocant, *instantiam*: etenim Comes hoc decretum ita concinari petebat, ut nunquam, quamvis esset excepta auctoritas Pontificis, eidem liceret causam ullam primo delatam ex jure ordinario cognoscere; ex adverso Pape concedi volebat, quod diferte Synodi Decre-

Decreto derogare posset, si id vellet; cum autem ejusmodi decretum acceptari minime posse crederetur, hinc ex una parte Patres ad formandum Decretum selecti, qui numero erant sexdecim ex variis nationibus, non assenserunt: duo autem Hispani, scilicet Episcopi Asturicensis, & Civitatis, in eo tam firmi perstiterunt, ut subscribere recusarent formæ ab aliis confectæ, insuper Lunensis cum Legatis de eo tam acriter collocutus est, ut denuntiaret, quod tunc, si decretum illud ex voto suo non procederet, non velit adesse Sessioni, nec permissurus sit, ut quisquam ex Patribus Hispano Regi subjectis interesset.

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

§. LXI.

Pontificis sententia contra plures Franciæ Episcopos de hæresi suspectos.

Cum hæc interea inter Legatos, & Hispanos cum ingenti animorum contentione agerentur, summus Pontifex Patrum Senatum die vigesima Octobris habuit, ubi juxta Cardinalis Alexandrini, qui erat Inquisitorum Princeps, relationem, atque Fiscus Procuratoris preces cum unanimi Cardinalium judicio ibi expresso sententiam tulit in septem Episcopos, qui fuerant

Pallav. t. 6.
num. 7.
Thuan. l. 35.
num. 6.
Daniel hist.
de Franco
tom. 6.
pag. 360.

Sæcul. XVI. in jus vocati, & contumaces, propter
A. C. 1563. hæresis crimen. Erant hi Episcopi
 I. Castillonæus Odetus Colinius Car-
 dinalis, qui Protestantium sectam am-
 plexus a suæ factionis hæreticis vulgo
 Bellovacensis Comes appellabatur, eo-
 quod hujus Urbis Episcopus esset. II.
 San-Romanus Aquensis Archiepisco-
 pus. III. Joannes Montlucus Valen-
 tiæ in Delphinatu Episcopus. IV. Joan-
 nes Antonius Carracciolus Principis
 Melphitani Filius Trecensis Episcopus.
 V. Joannes Barbanconius Apamiensis
 Episcopus. VI. Carolus Guillartus
 Carnotensis Antistes. VII. Joannes
 Sant-Gelasius Uzetix Episcopus. VIII.
 Ludovicus Albretus Loscarensis Præ-
 ful. His quoque Scriptorum nonnulli
 Claudium Oleronensem Episco-
 pum addunt, testanturque, quod ea-
 dem pœna in Franciscum quoque Noal-
 lium Dacquensem Episcopum fuisset pa-
 rata: ast cum illum Romam pergere
 nuntiaretur, æquitati consonum crede-
 batur, ut eidem sese purgandi oppor-
 tunitas relinqueretur, si id facere vel-
 let. Ceterum omnes hi Episcopi jam
 Mense Aprili in jus fuere vocati, sen-
 tentia tamen in eos nonnisi die vigesima
 Octobris pronuntiabatur, atque eorum
 nonnulli exauctorati, alii vero duntaxat

at a muneris sui executione arcebantur. (*)

Sæcul. XVI.
A.C 1563.

§. LXII.

Sententia in Navarræ Reginam ab eodem Pontifice pronuntiata.

Alia adhuc res agebatur, quæ multis rumoribus ansam præbebat, atque ob Pontificis indignationem contra Franciæ Oratorem orta credebatur (**). Nam Pontifex Joannam Navarræ Reginam, quæ palam hæresin profitebatur, in jus vocabat: cum enim accusationes adversus eam delatas excepisset, suarum partium esse censuit, ut illam Romæ comparere juberet, unde eidem integrum semestre concessit, intra quod Romam venire, ac de sua fide, necnon de sceleribus eidem imputatis rationem reddere posset: si vero id renueret, illam tanquam de crimine convictam, proin jure ad supremum Regimen exutam, omnibusque suis ditionibus spoliata, declaraturus esset. Hæc agendi ratio æquitati, ac Ecclesiæ Gallicanæ libertatibus adversa a Gallis putabatur, nihil-

Pallav. e. 6°
num. 7.

(*) Si tot Præsules hæresi erant infecti, quid mirum, si in Laicis, ceterisque tantus Sedis Apostolicæ contemptus invaluit.

(**) Solus id credidit Continuator, cum ceteri Scriptores de eo nec verbulum habeant.

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

nihilominus hoc diploma Romæ affigebatur, frustra sese opponentibus Burdferio, & Lotharingio Cardinalibus: nam prævalebat juri, ac justitiæ auctoritas Romana: interim ubi Lotharingius Cardinalis severum hoc judicium compererat, Pontifici acrius rem exponebat, ac priusquam Tridentum veniret, acerbas ad eum dedit literas: verum Pontifex mox ei hæc in responsis dabat: „quod ad Joannam Navarrae Reginam spectat, jam illam in „jus vocavi, sexque menses illi constitui, ex quibus singula bimestria „perinde se haberent, ac unus ex „tribus terminis judicialibus: porro „factum infectum fieri non potest, si tamen illa resipiscit, filioque permittet „sacro interesse, cuncta sedabuntur, „sin minus, Deus rebus prospiciet. Idem ferme circa Cardinalem Castillonium, aliosque Franciæ Præsules Romanam evocatos rescripsit, & suæ sententiæ æquitatem propugnavit.

§. LXIII.

Rex de hac sententia apud Papam questus.

Thuan. l. 35.
cap. 5.

Cum Rex, Regina, omnesque Gallici Regni Proceres hanc agendi rationem ægre ferrent, mox ad Henricum Clutinium Oyselium, qui in Romana Legatus

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

Legatione non ita pridem Infulano successerat, mandata expediri jusserunt, quorum summa hæc erat: „Ad primos „rumores in Galliis sparsos Rex faciles „aures præbere cunctabatur, postquam „vero ipsemet sententiam Romæ affi- „xam perlegerat, summam inde indi- „gnationem concepit, & quidem ex se- „quentibus rationibus ejus jussu scripto „editis. I. Navarræ Regina in digni- „tate ceteris Regibus haud inferior est, „hinc ipsius periculum æqualiter in o- „mnes redundat, ut proin cuncti illam „defendere obstricti sint, præcipue vero „Franciæ Rex huic viduæ sanguine „junctus ejusdem jura, cujus proles „ipse educandas suscepit, cujusque Ma- „ritus pro Religione contra Protestan- „tes tuenda vitam omisit, protegere „tenetur. II. Eadem hæc Regina „clientelari fide Franciæ Regno obno- „xia est, ideo plurimum Regni inter- „est, ut nec Romam, nec aliorum e- „vocetur, ac ibidem nec per se, nec „per Procuratores suos compareat, eo- „quod in ipsis caussis, quarum cogni- „tio via appellationis ad Papam perti- „net, Franciæ subditi Romam venire „compelli nequeant, sed Papa judices „ex eodem Regno designare teneatur: „ut proin hæc citatio Regiæ dignitati, „nec-

Sæcul. XVI. „necnon juribus, securitati, ac Regis
A.C. 1563. „Regniq̄ue honori aduersetur. „

III. „Rex quoque, cum hoc ipso in-
 „scio fuisset attentatum, iniquo admo-
 „dum animo fert suæ dignitatis con-
 „temptum: si enim hæc accusatio ob
 „Religionem, & Dei gloriam instituta
 „fuiisset, præprimis opportuiffet, ut
 „Papa de animæ salute hujus Reginæ
 „sollicitus juxta Dei Verbum congrua
 „adhiberet media, non autem ejus
 „bona, & Regna proscriberet, eaque
 „primo occupanti attribueret. IV. Su-
 „prema etiam potestas Pontifici dun-
 „taxat data est, ut animarum saluti,
 „& Christianæ rei, publicæque tranquil-
 „litati prospiciat, non autem ut Prin-
 „cipes suis Regnis spoliet, ac de illo-
 „rum bonis pro suo arbitrio disponat:
 „Itaque submissione, ac reverentia om-
 „nino debita Rex Papam exorat, ut
 „sententiam, quæ in hanc Reginam
 „lata est, revocet, atque publico di-
 „plomate hanc in rem edito Ministris
 „suis hujus causæ cognitionem auffle-
 „rat: si vero id renueret, Rex ea ad-
 „hibere cogetur remedia, quibus juxta
 „Regni sui leges in ejusmodi occasio-
 „nibus ejusdem Majores uti consueve-
 „runt: de cetero autem Rex præprimis
 „declaret, quod omnino invitus in causa
 „adeo justa potestatem sibi a Deo da-
 „tam

„tam, fuorumque amicorum opem im-
 „penderet, totamque culpam in eos
 „rejiceret, qui ausu tam temerario ipsum
 „ad hujus remedii necessitatem com-
 „pulissent. „

Postea seorsim Oyselio alia mandata
 magis ampla circa Episcoporum causam
 dabantur, atque hanc in rem pro-
 ferebantur Parisiensis Senatus edicta,
 necnon exemplum Maximi Valentia-
 rum Episcopi, ob varia crimina accu-
 sati, de quo tamen Bonificius I. pronun-
 tiavit, quod hujus causæ cognitio ad
 Gallicanæ Ecclesiæ Episcopos perti-
 neret: verum insuperhabitis ejusmodi
 rationibus summus Pontifex Navarræ
 Reginam anathemate percellebat, quam-
 vis illa hanc pœnam flocci haberet:
 attamen postmodum Papa hanc senten-
 tiam revocabat, irritamque declarabat,
 atque judicii acta jam contra Franciæ
 Episcopos ob hæresin in jus vocatos
 inchoata ulterius profequi prohibebat.

§. LXIV.

*Franciæ Oratores Tridentum redire
 renuentes.*

Interea Franciæ Oratores adhucdum
 Venetiis hærebant, ac insuperhabi-
 tis aliorum sollicitationibus absque no-
 vo Regis mandato Tridentum reverti
 pertinaciter renuebant. Quinimo Fer-
 rerijs

Sæc. XVI.

A.C. 1563

Pallav. c. 6.

num. 10.

Mem. p. 524.

Hist. Eccles. Tom. XLVI.

Op rerijs

Sæcl. XVI.
A.C. 1563.

rarius hac de re ad Regem literas de-
 dit, in quibus rationes, ob quas Tri-
 dento discesserat, adhucdum subsistere
 exponebat, ac mentionem de loci præ-
 rogativa Hispaniæ Oratori attributa in-
 gerens hæc addebat: „præcavendum
 „censeo, ne Majestas vestra injuriam
 „patiat, haud absimilem ei, quam
 „in nupera Sessione perpessa est, proin-
 „candum ne duo publici actus produci
 „valeant, ex quibus posteri inferre pos-
 „sent, quod Franciæ Rex in dignitate æ-
 „qualis sit Hispaniæ Regi. Postea Orator
 „specialiter insistebat illis cautelis, quas
 „in absolvenda Synodo necessario ad-
 „hibendas existimabat; quippe, inque-
 „bat ille, si rumor quem audivi, veri-
 „tati innititur: quod scilicet absolventi
 „Concilio formula e Romana urbe trans-
 „missa præcipiat, ut Oratores eidem
 „subscribant, quatenus hac ratione eo-
 „rum Principes ad tuenda præfatæ Sy-
 „nodi decreta adstringantur, & hære-
 „sin profitentibus bellum inferant, tunc
 „timendum, ne ejusmodi subscriptio
 „præter tumultus exinde in Christiana
 „Republica orituros, plurimum augeat
 „dissidium circa loci prærogativam, cum
 „id fieri non possit, quin iterum qui-
 „dam ordo inter Oratores observetur;
 „non enim una omnes simul in eodem lo-
 „co sua nomina apponere valent: quapro-
 „pter

Sæcul. XVI.

A. C. 1563.

„pter certam reddimus Majestatem ve-
 „stram, quod nostra in Synodo præ-
 „sentia haud conducatur conservandis
 „vestris juribus, & avitæ prærogativæ,
 „qua vestri Prædecessores ceteris Regi-
 „bus, ac Christiani Orbis Principibus
 „præcedebant: hinc si vestris major,
 „quam illis Catholici Regis Oratoribus
 „prærogativa competit, tunc vel ce-
 „dere cogentur, vel consentire novo
 „præjudicio, quod in Synodi exitu
 „ob hanc subscriptionem, quæ nun-
 „quam deletur, magis timendum est,
 „quam in omnibus, quæ hucusque
 „gesta fuere: si tamen Regia sua Ma-
 „jestas insuperhabitis hisce rationibus,
 „atque occulta ex causa nos adesse jus-
 „serit, perpendat, quod minus pericu-
 „lum subit, si novos Oratores nomi-
 „naverit; hi enim cum majori ratione
 „se excusare poterunt, quominus pub-
 „licis functionibus intersint: nos vero,
 „si iterum Tridentum reverti cogere-
 „mur, necessario Sessionibus interesse
 „deberemus, ac propterea omnes di-
 „vulgarent, quod propter præcedendi
 „studium præsentibus adsumus: præ-
 „terea, cum pro vestræ Majestatis ob-
 „sequio Tridenti nostra præsentia om-
 „nino nullius frugis sit, hinc rogamus,
 „ut nos excusatos habere velit, ac con-
 „cedere, quatenus in Franciam, a qua
 „tanto

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

„tanto tempore absentes fuimus, re-
„gredi possimus.

Postea Orator subiunxit: „Ad ho-
„norem, & existimationem Regiæ Ma-
„jestatis conducit, ut nos Tridentum
„reverti non jubeat, nam juxta ejus
„mandata in publicis, & privatis con-
„gressibus semper affirmavimus, quod
„postrema hæc Concilii indictio sub
„Pio IV. haberetur tanquam novum
„Concilium, prout Cæsar petebat ad-
„versus Regem Catholicum, aliosque
„Principes, quibus sese uniebant Hi-
„spani, Itali, aliique Principes, imo
„ipsemet etiam Pontifex., Hæ ratio-
nes tantopere Regis animum commo-
vebant, ut ad Senatus sui sententiam
hisce Oratoribus perscribi præciperet,
ne amplius Tridentum redirent.

§. LXV.

*Congregatio pro perficiendis proxi-
mæ Sessionis decretis.*

Pallav. l. 23.
c. 7. n. 1.
§ 2.

Ea erat rerum conditio, cum Lotha-
ringius Cardinalis die quinta No-
vembris Tridentinam urbem ingrederetur:
cum autem usque ad tempus pro-
ximæ Sessioni præfixum nonnisi tres
vel quatuor dies superessent, hinc cre-
bræ habebantur Congregationes, in
quibus decreta, quibus ultima manus
fuerat admota, referebantur: cum au-
tem

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

tem circa plura nondum concors erat omnium sententia, hinc Patrum nonnulli seligebantur, qui ad marginem annotarent opinionum diversitatem, ut illæ omnibus Prælatiis innotescerent. Postea iisdem novum decretorum exemplar exhibebatur, quod demum ad Congregationem delatum ibidem approbaretur; quippe inter alios nonnulli circa primum caput petebant, ut forma eligendorum Episcoporum Pontifici remitteretur: quoad secundum vero volebant, ut auferretur Episcopis obligatio obedientiæ Archiepiscopis exhibendæ: porro in quarto quod nunc obtinet quintum locum, decidi cupiebant, ut minores Episcoporum causæ ob delictum, quibus abrogatio, aut suspensio non debeat, a Provinciali Synodo cognoscerentur: insuper in nono juxta numerum, quem illa prius habebant, postularunt, ut in Episcopis facultas invisendi non intelligeretur de Ecclesiis, quæ Capitulis Generalibus subduntur; præterea in decimo septimo addi optarunt, ut illi, qui examen exercebant, non eligerentur a Synodo Provinciali, sed ab ipso Ordinario, cujus erit Sacerdotia conferre viris pauperibus, ac doctis, quos divitibus, ac ignorantibus præferat oportet.

Sæcul XVI.

A.C 1563.

§. LXVI.

*Adum de Capitulorum exemptione,
& de prima caussarum Cogni-
tione.*

Potissima erat disceptatio circa articulum quintum, qui nunc sextus est: etenim aliqui suadebant, ut retinerentur exemptiones, ac immunitates illorum Collegiorum, quæ Academicis subiacebant, porro id ipsum fiebat Complutensis Academicæ gratia, ac præcipuus hujus opinionis fautor erat Andreas de Cuesta, Antistes Legionensis, ad quem accedebat Mendoza, alique complures: ast illi, qui Academicæ alteri, seu Salmanticensi favebant, obstiterunt, ac præcipue Archipræsul Granatensis, qui dixit, se loqui, ne detrimentum paterentur Archiepiscopi Toletanus, & Hispalensis, qui publica studiorum Gymnasia in suis Diæcesibus obtinent: insuper connumeravit cuncta incommoda ex hujusmodi immunitatibus. Hæc oratio multos a priori sententia amovit, multoque plures amovisset, nisi modicus Italorum amor in Guerrerum vim adhortationis illius apud ipsos non hebetasset.

Post hæc cum denuo sententias dicere juberentur Patres, Hydruntinus Archiepiscopus tanquam æquum proposuit

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

posuit, ut Insularum Antistites, quippe
maris difficultatibus obnoxii, privile-
gio fruerentur, quo liceret ipsis Syno-
dos Provinciales per procuratorem a-
dire: Insuper Cardinalis Madruccius
non comprobabat exceptiones, quæ po-
nebantur de primis causarum judiciis
Ordinario reservatis: fatebatur tamen,
quod potestas insit summo Pontifici eas
cognoscendi, sed gravi de causa, &
cum magna circumspectione, postea
affirmabat, quod forsitan Cæsari, qui
inter laicos Principes summus est, haud
permitteretur, si is primum causæ ju-
diciam ad se ab aliis revocare vellet.
De cetero majori Patrum parti placue-
rat, quod leges pro Cardinalium refor-
matione seorsim conderentur: verum
de hoc articulo nonnisi raptim ageba-
tur: nihilominus Granatensis Archie-
piscopus sic perorabat: „ si Cardinales
„tantum Pontificis Consilarii sunt, in
„Pontificis judicio eorum electio reponi-
„tur; ast cum etiam sint illius electores,
„adeoque eorundem auctoritas ad uni-
„versam Ecclesiam pertineat, universæ
„pariter Ecclesiæ munus est, ut ipso-
„rum ætates, merita, dotes, ac pa-
„trias per editam sanctionem præscri-
„bat. „

Ferme eadem sentiebant Bartholo-
mæus de Martyribus Braccarensis Ar-
chie-

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

chiepiscopus, Ayala Episcopus Segobienſis, & Lotharingius Cardinalis: perceptis igitur diverſis hiſce ſententiis poſtea Patribus ad perficienda decreta ſelectis negotium dabatur, ut illas in eam formam redigere fatagerent, quæ ſingulis placeret.

§. LXVII.

Scriptum pro absolvenda Synodo Romanam tranſmiſſum.

Pallav. c. 7.
num. 16.

Cum hæc interea gererentur, die nona Novembris Roma Tridentum nuntius venit, qui ſcriptum quoddam ad Legatos detulit, in quo rationes continebantur, ob quas Patres ad Synodum abſolvendam permoveri deberent. Hoc ſcriptum a Morono erat compoſitum, cujus ſumma hæc erat: „cum „hinc neceſſitas ſuadeat celeriter „ſinem Synodo imponere: illinc vero „argumenta jam propoſita nec ſtatim „concoqui, nec decore prætermitti poſſint, hinc id, quod unice expedit, eſſe „videtur, ut cetera ad Pontificem remittantur: cum autem id nec honeſte, „nec utiliter a Legatis proponi poſſit, „ratio tam facillima, quam honeſtiſſima foret, ſi illius auctor fieret Cardinalis Lotharingius, qui ipſus Romæ „hoc conſilium probaverat, atque ad „illud exequendum pronus eſſe videbatur.

„tur; si vero cum eo Cæsariani socia-
 „rentur, facile Cardinalis suæ nationis
 „Episcopos, Cæsaris vero Ministri Ger-
 „manix Prælatos ad studia pertrahere
 „possent: porro id si fieret, sat verisimile
 „videtur, Italos quoque consensuros: si
 „tamen Hispani sese opposituri essent,
 „potius generose despicienda foret na-
 „tionis unius repugnantia, ut satisfie-
 „ret postulatis, votisque aliarum com-
 „plurium magis nobilium.„ Hæc erat
 hujus scripti summa, ad cuius tamen
 finem significabat Pontifex Legatis suis,
 quod tam universe in argumentis ad-
 huc residuis, quam in uno, alterove
 Decreto peculiari, curandum sit, qua-
 tenus cuncta decernerentur in Synodo
 via consueta, ut omnibus manifestum
 fiat, quod ceterarum rerum decisio
 Pontifici nonnisi ex mera necessitate
 relinqueretur.

§. LXVIII.

*Hoc scriptum Patribus per Cardina-
 lem Lotharingium exhibitum.*

Legati acceptis hisce literis confestim
 negotium aperuerunt Lotharingio
 Cardinali, qui hoc scriptum perlegens,
 statim agnovit, quod ipse hoc consi-
 lium Pontifici suggestisset: nihilomi-
 nus

Sæc. XVI.
 A.C. 1562.

*Pallav. c. 7,
 num. 17.*

Sac. XVI.
A.C. 1563.

nus fuasit, ut die postero, qui postremo confessui præscriptus fuerat, nihil ea de re proponeretur, ne difficultates unius cum alterius operis difficultatibus conjungerentur, & ita fortasse haud superandæ redderentur: ideo monuit, ut sane cum ipsis, sicuti cum hostibus in bello ageretur, in quo, ut cuncti superentur, singulos aggredi opus est.

Placuit hoc consilium Legatis, moxque cuncta ad alterius diei conventum disponuntur, cui tamen Osius Cardinalis interesse haud poterat, cum tam pertinaci febre laboraret, ut etiam post celebratam Sessionem ab ea nondum expeditus timeret, ne per totam hyemem ab illa divexaretur, prout ipse ad Cardinalem Borromæum perferat.

§. LXIX.

Generalis Congregatio ad Sessionem prævia.

Pallav. c. 8.
n. 1. 2. & 3. Die nona Novembris duo conventus duntaxat ab illis habebantur Præfulibus, qui ad perficiendos Canones selecti erant, ut cunctis Patribus, quantum fieri posset, satisfacerent: altera autem die decima ejusdem Mensis celebrata est Congregatio generalis pro habenda Sessione ad diem sequentem, quæ

Sæc. XVI.
A.C. 1563.

quæ jam antea erat indicta. Ab hoc
 conventu amplioris libertatis gratia ii
 omnes exclusi sunt, qui nec suffragii
 jus obtinebant, nec aderant tanquam
 eorum procuratores, quibus suffra-
 gandi potestas erat: ibi ergo præprimis
 proponebantur Canones, & Decreta
 de Matrimonio: verum non placuit Lo-
 tharingio Cardinali, ut anathema dice-
 retur in sexto adversus eos, qui matri-
 monium non consummatum per profes-
 sionem religiosam dissolvi negarent: in-
 super non probavit, quod similiter in
 nono vibraretur anathema in eum, qui
 affirmat, quod possit contrahi matri-
 monium a persona in sacris Ordinibus
 constituta, aut a Religiosis professis,
 non obstante seu lege Ecclesiastica, seu
 voto: Lotharingius enim postula-
 bat, ut vice *legis Ecclesiasticæ* scribere-
 tur, *legis*, simpliciter: nec minus Car-
 dinalis Madruccius idem reprobabat,
 ac rejiciebat impedimentum, quod a
 Synodo inducebatur, seu potius reno-
 vabatur inter raptorem, & raptam,
 antequam illa libertati fuisset restituta;
 nec pariter eidem probabatur decre-
 tum, quo matrimonia clandestina de-
 clarabantur irrita. In his omnibus sen-
 tentiis complures illum secuti sunt, ac
 præcipue in postrema, circa quam
 quadraginta sex Patres convenere, &
 septem

Sæcul. XVI. septem animi sui declarationem Sessioni reseruarunt.
A.C. 1563.

§. LXX.

Canones, & Decreta proposita ac recepta.

*Pallav. c. 8.
 n. 4. & 5.*

Priusquam disciplinæ Decreta deliberationi subijciebantur, primus Legatorum dixit, quod complures senserint præponendam illis esse hanc particulam, *salva semper Apostolicæ Sedis auctoritate*; interim de aliis edixit, quod prudenter cogitaverint, opportunius esse post emendationis totius leges eam apponi: cum enim hæc ætate Pauli III. in principio posita legeretur, foret consentaneum rationi, ut eadem in fine responderet: itaque collectis hanc in rem sententiis, tres supra centum de hoc consenserant: postea vero in Sessione denuo rogati Synodi Patres unaomnes declarabant, hanc clausulam nonnisi in fine esse apponendam. Propositis demum decretis solus Arrius Cagliagus Episcopus Gironensis sese opponendi animum præsetulit; ast a Morono Legato tam acriter reprehendebatur, ut plura addere non auderet: quapropter collectis omnium suffragiis unaomnes, contradicentibus paucissimis, levesque mutationes suggerentibus, decreta receperunt.

INDEX